

**De brandende, maar niet verterende Braambos
van Gods kerk op aarde**

of

De onoverwinnelijke gemeente van de Levende God

Voorgesteld in een samenspraak tussen

AQUILA EN NICOLAUS

over de verschillen in de

LEER, DOOP EN AVONDMAAL

van de tegenwoordige Formalisten, Nicolaïten en Labadisten,

Door

Ds. Elias FRANSEN

Gereformeerd Leraar te Lisse.

J. P. VAN de TOL Jz.   NIEUW-BEIJERLAND

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2012**

INHOUD

De sprekende personen in dit werk zijn:

Aquila, die de weg Gods bescheidenlijker uitlegt. Hand. 18: 26.

Nicolaüs, die zich aan de Kerk, Sacramenten en Tucht onttrekt, de Christelijke vrijheid misbruikt, en in leer en wandel van de waarheid afdwaalt. Openbaring 2: 6, 15.

LEVENSSCHETS VAN ELIAS FRANSEN 1827-1898

VOORREDE DS. E. FRANSEN

DIVERSE KERKGENOOTSCHAPPEN

DE HEILIGE DOOP

HET HEILIG AVONDMAAL

DE RECHTVAARDIGMAKING NIET VAN EEUWIGHEID

LEVENSSCHETS VAN ELIAS FRANSEN 1827-1898

In het Gelderse dorpje Terwolde, gelegen in het IJsseldal ten noordwesten van Deventer, werd Elias Fransen geboren op 8 januari 1827. Zijn ouders, Willem Fransen en Aaltjen Kruemer, hadden een landbouwbedrijfje. Als kind kende Fransen overtuigingen van zonde en schuld. Toen hij veertien jaar was, verloor hij zijn moeder. Vanaf die tijd zocht hij zijn zaligheid 'uit een verbroken werkverbond'. Hij luisterde graag naar de gesprekken van Gods volk op de gezelschappen en met lust onderzocht hij Gods Woord en de oudvaders; De Christenreis van Bunyan werd zijn lievelingsboek. In 1845 deed hij belijdenis in de Hervormde kerk van Terwolde.

In 1850, een jaar nadat hij getrouwd was met Derkjen Riezelaar, werd Fransen op 23-jarige leeftijd zondaar voor God. Het behaagde de Heere hem door het lezen van De keurstoffen van Smytegelt in het hart te grijpen en hem zo te veranderen 'van dienst en volk, lust en keuze'. Onder zware en hevige strijd mocht hij zich 'onbedwongen overgeven aan Jezus en Zijn zalige dienst'.

Kort daarop, in 1854, verloor Fransen zijn vrouw door de dood. Met een kindje bleef hij achter. Ruim een jaar later trad hij opnieuw in het huwelijk, nu met een nichtje, Hermina van de Kraats. Fransen noemde haar later 'een veelgeliefde echtvriendin, die den Heere was vrezende'. Hun huwelijk werd met zes kinderen gezegend.

Fransen vestigde zich in Teuge, waar hij op zijn boerderijtje tevens het beroep van schoenmaker uitoefende. In die jaren genoot hij veel geestelijk onderwijs, hij onderzocht de oude schrijvers en in de gezelschapskring vond hij gelijkgestemden. Met enkele vrienden beluisterde hij in die dagen wel de prediking van de gemoedelijke ds. S.H. Buytendijk te Beekbergen.

In de jaren zestig gevoelde Fransen 'lust en liefde om zijn medereizigers de noodzakelijkheid der bekering en de geduchte eeuwigheid voor te stellen'. Op aandrang van zijn vrienden begon hij omstreeks 1864 te oefenen op boerderijen in zijn geboortestreek. In alle eenvoudigheid bracht hij Gods Woord. Zijn optreden werd gezegend, ook al kwam er tegenstand van zijn eerste schoonouders. Zijn vrouw nam het echter steeds voor hem op. Ook toen Fransen meer en meer verzoeken kreeg om ook op andere plaatsen eens te komen spreken, gaf zij hem de nodige steun: 'Uit kracht van de innige liefde tot den Heere, Zijn dienst en volk, nam zij de gehele boerderij op zich, waardoor ik van veel zorg ontslagen was, ik behoefde mij met niets te bemoeien. Bovendien bediende ik in al die tijd een geheel kosteloos evangelie, ook dat was haar alles goed; alleen moesten wij met onze kinderen in de boerderij blijven'. Zodra een gemeente Fransen geheel als herder en leraar begeerde, hield zij dat met kracht tegen, vooral ook omdat haar man niet sterk was.

Na zijn bekering heeft Fransen nog een twintigtal jaren te Twello gewoond en in die jaren

mocht hij zijn weg 'met vrede, troost en zaligheid bewandelen'.

In 1870 begeerde de *vrije Gereformeerde Gemeente onder het kruis* te Kampen Fransen als opvolger van de in dat jaar overleden kruisdominee Dirk Hoksbergen. Wonderlijk en smartelijk was de weg naar het predikambt. Fransens vrouw wilde beslist niet naar Kampen. Ze zei: 'Dan zou er wel wat wonders gebeuren moeten'. Toen zijn vrouw in maart 1871 vrij plotseling overleed, mocht Fransen geloven dat zij in de zalige heerlijkheid was. Dat sterven maakte hem los van zijn boerderij en vervolgens kon hij het beroep naar Kampen aannemen: 'Als leem werd ik daarop met

Gods wil verenigd en uit mijn landbouw losgemaakt, om met opoffering van tijdelijke voordelen mij onbedwongen aan Zijn zalige dienst over te geven'.

In november 1871 werd Fransen door twee ouderlingen, Kloosterziel en Hulleman, bevestigd als predikant van de Kruisgemeente van Kampen. Dit geschiedde door het geven van de rechterhand der gemeenschap, volgens Fransen conform art. V van acta van de Dordtse Synode van 1578. Fransen deed zijn intrede met Handelingen 10:29. Van de zijde der afgescheiden, maar ook van de Hervormden te Kampen, werd de wettigheid van de bevestiging miskend en bestreden. Fransen voelde zich toen gesterkt door de woorden uit Psalm 62:8, 'Mijne toevlucht is in God'.

Een gezegende tijd brak aan voor het kerkje aan de Burgwal te Kampen, in de volksmond de 'Klumpieskarke' genoemd. Op 24 november 1871 werd besloten de naam 'Dordtsch Gereformeerde Gemeente' aan te nemen. Met medewerking van ds. Fransen werden merkwaardige 'statuten' opgesteld, een bewijs dat het kerkelijk leven niet voluit naar Gereformeerd beginsel was georganiseerd. De prediking van ds. Fransen sloeg aan. Zondag aan zondag werd het kerkgebouw gevuld door een steeds toenemend aantal toehoorders. Hoewel een aantal leden onder Hoksbergen nog niet lang geleden was overgegaan tot de Christelijke Gereformeerde Kerk, was de belangstelling voor de prediking van ds. Fransen spoedig zo groot dat het kerkje verbouwd moest worden.

In oktober 1872 trouwde ds. Fransen voor de derde maal; zijn vrouw, Jantjen van Dalen, weduwe Nijhuis, bracht vijf kinderen mee.

In de jaren te Kampen deed ds. Fransen zijn belangrijkste bundels preken het licht zien. Op aanhoudend verzoek van zijn vrienden verschenen zo: De geestelijke wandelaar (1874), Messias' heerlijkheid (1877), De kostelijke bruidschat (1881) en De verheerlijkte Immanuël (1882). Door deze werken kreeg ds. Fransen bekendheid bij gezelschappen en gemeenten in den lande, die hem verzochten te komen spreken. In de omgeving van Sliedrecht en Giessendam zou men het boek Messias' heerlijkheid zelfs huis aan huis verspreid hebben. Het lezen van dit boek was voor C.J.M. Hasselman-Sieben in Harvey (Amerika) in 1880 aanleiding om met ds. Fransen te gaan corresponderen.

Als gevolg van zijn verschenen prekenbundels breidden de contacten van ds. Fransen zich uit met tal van vrienden in het gehele land. Hij preekte in enkele plaatsen in de Hervormde kerk (Ede, Garderen, Opheusden), in andere kruisgemeenten als Enkhuizen, Lisse, Tricht en Leiden, bij gezelschappen op de Veluwe en in vrije gemeenten in Utrecht, Zeist, Dinteloord, Vlaardingen en Rijssen. In de door hem te Vlaardingen als predikant bevestigde Fredrik Meijer kreeg Fransen ondersteuning in het in de jaren tachtig gestalte krijgende kerkverband van kruisgemeenten.

In 1886 nam Fransen een beroep aan naar de kruisgemeente te Lisse, waarvan hij op aanraden van ds. Abraham Verheij consulent geworden was. Op 29 maart 1886 bevestigde zijn vriend ds. Meijer hem met de woorden: 'Ontvangt hem dan in den Heere met alle blijdschap, en houdt dezulken in waarde' (Filippenzen 2:29). Ds. Fransen deed zijn intrede met Romeinen 1:11-12: 'Want ik verlang om u te zien, opdat ik u enige geestelijke gave mocht mededelen, ten einde gij versterkt zoudt worden (...). De gemeente getuigde: 'De Heere heeft grote dingen bij ons gedaan, dies zijn wij verblijd.'

Ds. Fransens werk in Lisse droeg zegen weg. Evenals in Kampen was er in de begintijd sprake van een geestelijke opleving. Van heinde en ver kwam men zijn prediking beluisteren. Het kerkgebouw moest al spoedig vergroot worden.

Verschillende malen ontving hij in Lisse een beroep van de gemeenten die met hem samenleefden. Een enkele maal zelfs daarbuiten, tot uit Amerika toe. Nieuwe gemeenten werden geïnstitueerd in Westzaan en te Meliskerke, waar de Ledeboeriaanse oefenaar Jan Vader met ds. Franssen contact gezocht had. Ook andere gemeenten werden in het kerkverband opgenomen, zoals Opheusden met oefenaar Cornelis Pieneman in 1894. Een jaar eerder had Franssen een medestander gekregen in ds. Adriaan Janse, zijn opvolger in de gemeente van Kampen. Ook de Hervormde godsdienstonderwijzer Hendrikus Roelofsen kreeg consent in de kruisgemeenten te preken. Jaarlijks kwamen de 'vereinigde gemeenten' in een algemene vergadering bijeen, meestal in Amsterdam.

In 1894 kreeg ds. Franssen in Lisse moeilijkheden over de toepassing van de tucht en over de wijze van verkiezing van de kerkenraad. In die tijd adviseerde hij de gezelschapsmensen in de omgeving van Barneveld over het vormen van een gemeente. Nadat deze gemeente door ds. Janse was geïnstitueerd, nam ds. Franssen een beroep erheen aan. Op 15 december 1895 preekte hij afscheid in Lisse met Maleachi 3:17, 18. Ondanks de moeilijkheden vermelden de notulen 'hebbende alzo circa tien jaar als een groot licht in deze gemeente geschenen'.

In een nieuw kerkgebouw werd Franssen op 22 december 1895 te Barneveld bevestigd door ds. A. Janse met 1 Petrus 5:2-4, 'Weidt de kudde Gods die onder u is'. Ds. Franssen deed zijn intrede met 2 Korinthe 4:7, 'Maar wij hebben deze schat in aarden vaten (...)'. Totdat hartzwakte hem noodzaakte zijn arbeid vrijwel neer te leggen, heeft ds. Franssen nog bijna tweeënhalft jaar in de Veluwe gemeente mogen arbeiden.

Intussen hadden de moeilijkheden in Lisse tot een scheuring geleid. De onenigheid werd vergroot toen bleek dat ds. Franssen in november 1897 voor het afgesplitste deel van de gemeente dankdag had gehouden. De algemene vergadering van Kruisgemeenten van 29 maart 1898 keurde de handelwijze van ds. Franssen echter af, waardoor hij aan het eind van zijn leven in een zeker isolement kwam te staan.

In de nacht van vrijdag op zaterdag 4 juni 1898 nam de Heere Elias Franssen uit de strijdende kerk op in de triomferende, in de leeftijd van 71 jaar en bijna vijf maanden. Op 8 juni had de begrafenis plaats, waarbij het woord gevoerd werd door zijn vrienden ds. Janse en ds. Roelofsen. Namens de afgesplitste gemeente te Lisse sprak oefenaar W. Vermeer. Zij spraken van het verlies voor Gods kerk op aarde en van het eeuwige geluk voor de ontslapen dienstknecht, wiens gedachtenis tot zegen mocht zijn.

Ds. Franssen heeft in zijn eigen tijd vooral invloed uitgeoefend door zijn onverdacht Gereformeerde, separerende prediking. Hij legde nadruk op 'de peilloze val van Adams verbondsbrekende nakomelingen, Gods vrije soevereiniteit in de verkiezing en de verwerping, dat Christus alles in allen is, en de onmisbare levendmakende werkingen van God den Heiligen Geest.' Vooral het onderscheid tussen de in- en uitwendige roeping wordt telkens door hem benadrukt, als reactie op 'het heimelijk ontkennen van de inwendige en krachtdadige roeping door God den Heiligen Geest', zoals hij dat waarnam in de kringen van afscheiding en doleantie. Bij zijn nadruk op de noodzaak van de werking van de Heilige Geest past zijn aandacht voor 'de tale Kanaäns' als 'de geloofstaal die vreemd blijft voor wereldlingen en historiegelovigen'. Opvallend mag wel Franssens aandacht voor Israël genoemd worden. In zijn brieven en preken spreekt hij herhaaldelijk van zijn verlangend uitzien *naar de bekering van het oude bondsvolk*.

Blijvende invloed kreeg Franssen door zijn gepubliceerde preken, waarin

gezelschapsmensen overeenstemming herkenden met het 'overjarig koren' van de Nadere Reformatie. Ook in leerstellig opzicht sloot hij zich aan bij oude schrijvers als Van Lodensteyn, W. à Brakel en Comrie. In zijn handboekje voor de gezinscatechisatie over De Heidelbergse Catechismus is de Gereformeerde geloofsleer in kort bestek weergegeven, waarbij Fransen telkens zoekt naar de betekenis ervan voor het zieleleven.

In praktische zaken formuleerde Fransen zijn opvattingen voor een groot deel als reactie op misbruiken in de kerk van zijn dagen. Zo was hij tegenstander van allerlei verenigingen en zendingsfeesten waar de menselijke activiteit centraal stond. De automatische band tussen belijdenis en Avondmaal werd door hem afgekeurd. De openbare 'bevestiging' van belijdeniscatechisanten zag hij als een rooms gebruik dat door de hervormde 'Haagsche Synode' was ingevoerd. Zijn sterk afwijzende standpunt ten aanzien van de predikantsopleiding werd mede bepaald door zijn ervaringen met de Christelijk Gereformeerde studenten te Kampen en later de jonge dolerende voorgangers. Ook hier was zijn voornaamste bezwaar de miskenning van de noodzaak van de bediening van Gods Geest, waardoor de dienaren des Woords zowel gezonden als bekwaam gemaakt worden. In het verlengde daarvan was hij geen voorstander van het ijveren voor christelijke scholen. Liever zag hij dat godvrezende schoolmeesters aan de openbare scholen na schooltijd Bijbels onderwijs zouden geven.

Op het geheel van het kerkelijk leven van zijn dagen heeft Fransen geen grote invloed uitgeoefend. Toch heeft hij zich door zijn innemende persoonlijkheid en zijn bevindelijke, orthodoxe Gereformeerde prediking vele vrienden gemaakt. Daardoor groeide om hem heen een bescheiden kerkverband, dat aan het einde van de eeuw gezien wordt als *de voortzetting van de oude Kruisgemeenten*. Fransen mag gezien worden als de centrale figuur van dat kerkverband, dat onder leiding van ds. G.H. Kersten in 1907 verenigde met de Ledeboeriaanse gemeenten, die door ds. P. van Dijke gediend waren.

Geschriften

1. De geestelijke wandelaar naar het hemelse Sion, voorgesteld in vijftien leerredenen, naar aanleiding van teksten uit het Oude en het Nieuwe Testament, uitgesproken in onderscheidene gemeenten en op aanhoudend verzoek in het licht gegeven. Nijkerk 1874.
2. Messias' heerlijkheid als de Alfa en de Omega in Zijn borgtochtelijk verzoeningswerk voor Zijn uitverkoren volk, uit het evangelie der beloften en der vervulling, voorgesteld in vijftien leerredenen. Zwolle 1877.
3. De Gereformeerde belijdenis verdedigd tegen de Christelijk Afgescheiden en de zich noemende Hervormde Kerk. Uitgegeven op verzoek van enige vrienden. Utrecht 1879.
4. De kostelijke Bruidschat betaald door den Zone Gods voor Zijn uitverkorene bruid tot een eeuwige verwondering in heerlijkheid; zijnde de inhoud van acht leerredenen. Rotterdam en Nijkerk, z.j. (1881).
5. De verheerlijkte Immanuël wandelende in het midden van de gouden kandelaren Zijner duur gekochte gemeente kortelijk uitgebreid in een tiental leerredenen uit de Openbaring Johannes. Sneek, z.j. (1882).
6. Het oprechte geloof een inplanting Gods; behelzende een bemoediging voor heilzoekende zielen, een vermaning aan 's Heeren volk tot standvastigheid aan de verbondsléer en tot waarschuwing tegen het zielverleidend geloof van onzen tijd. Naar aanleiding van de zevende zondag van onzen catechismus. Sneek z.j.
7. Drievoudige weeklacht over Nederlands hoofdzonden en de zinkende staat van

- kerk en vaderland. Uitgebreid in een leerrede over Jer. 22:29. Sneek z.j.
8. Jehova's eeuwige en vrijmachtige besluiten, een leer waarin al Zijne deugden uitblinken en verheerlijkt worden tot troost en sterkte van Zijn voorgerekend keur- en bondvolk verdedigd tegen de algemene genadeleer. Rotterdam z.j.
  9. Sion's weeklacht over de verbreking Jozeph's, of de treurvolle strijd onzer dagen. In een voorwoord en leerrede naar Hoogl. 1:7, 8. Sneek z.j. (1887).
  10. De wapenrusting Gods om vast te staan en te strijden tegen de listige omleidingen des duivels. De duisternis dezer eeuw en tegen de geestelijke boosheden in de lucht. Sneek z.j. (1888).
  11. De brandende, maar niet verteerde Braambos van Gods Kerk op aarde of de onoverwinnelijke gemeente des levenden Gods. Voorgesteld in een samenspraak tussen Aquila en Nicolaus over de verschillen in leer, doop en avondmaal van de tegenwoordige Formalisten, Nicolaiten en Labadisten. Sneek 1892.
  12. De Heidelbergse catechismus. Beknopt, Schriftuurlijk en bevindelijk verklaard in vragen en antwoorden. Aanbevolen aan ouders om hunne kinderen te onderwijzen ofte laten onderwijzen in de leergronden der Hervorming. Tegenover den geest onzes tijds waarin de kennis van de leer der waarheid die naar de Godzaligheid is bestreden wordt en uitsterft. Sneek z.j.
  13. Het koninkrijk der hemelen of de kerk des N. Testaments. "Schoon van gelegenheid, een vreugde der ganse aarde." Naar aanleiding der 21ste zondagsafdeling van den catechismus. Barneveld 1896.
  14. Eenige brieven van den weleerwaarde heer Elias Fransen, in leven Gereformeerd leraar achtereenvolgens te Kampen, Lisse en Barneveld, geschreven aan Catharina Juliana Maria Sieben te Harvey (Amerika). Met portret van den schrijver. Verzameld en met een voorbericht voorzien door A. Janse, Gereformeerd leraar te Barneveld. Kampen z.j. (1899).

Fransen schreef een voorrede in:

- (1) De grote wonderen der genade in een, die de grootste der zondaren was. Door A.G. Lintfrank, Geref. leraar te Ouderkerk a/d IJssel (1734). Gedrukt achter: De kostelijke Bruidschat, 1881.
- (2) Verzameling van enige brieven van Catharina Juliana Maria Sieben, overleden te Harvey in Amerika, den 3 en april 1893, in den ouderdom van ruim. 50 jaren. Geschreven aan E. Fransen, leraar bij de Gereformeerde Gemeente te Barneveld. Barneveld z.j.
- (3) Gelovige bastaards en ongelovige kinderen door mr. A. Wilcockson. Uit het Engels, met een voorwoord van E. Fransen, Gereformeerd leraar te Kampen. Sneek z.j. (1883).
- (4) De getrouwe predikant uitgebeeld in een predicatie op de bevestiging van ds. Antonius Deynoot door Florentius Costerus. Charlois 1893.

A.R. (Predikanten en oefenaars, uitgave Den Hertog, Houten)

VOORBERICHT

De wijze Prediker zegt, hoofdstuk 1: 9: *dat er niets nieuws en is onder de zon*. Dit wordt ook volkomen vervuld in Gods Kerk op aarde, waar dezelve met uitwendige wapenen wordt vervolgd, of inwendig met zielverderfelijke leringen in brand wordt gestoken. De Heere heeft van de aanvang gezegd: *Ik zal vijandschap zetten*, Gen. 3: 15. De hoofdstrijd ontstaat door de godsdienst, die uit de mens zelf begonnen wordt, tegen het Hemels vrije Godswerk in de mens. De Godverheerlijkende en zielzaligende, leer wordt geopenbaard in de verheven, heilige en veilige Evangelieweg. Maar deze leidt door een grote en vreselijke woestijn, Deut. 1: 19, waar de draken hun woningen hebben en de duivelen huppelen. Jes. 13: 21; 35: 7.

De Evangelieweg wordt een *spoor van gerechtigheid* genoemd, namelijk van het geloof en het leven. Ps. 23: 3. De Zoon van God doet Zijn volk wandelen te midden van de paden des rechts, Spr. 8: 20. Maar zij moeten door geloofsoefeningen uitgaan op de voetstappen van de Bijbelse schapen, om niet van de kudde af te dwalen. Hoogl. 1: 8. De nauwe weg van de Godzaligheid ligt tussen twee brede zijwegen, die beiden weer in ontelbare bijpaden uiteenlopen.

Aan de een zijde ligt de weg van werkheiligheid, waarop de Formalisten wandelen. Vele hebben een rechtzinnige belijdenis, zijn ijvervol in hun religie en wassen het buitenste van de drinkbeker, maar van nabij beschouwd, missen allen de vreze Gods en een tere consciëntie, die gereinigd is van dode werken, om uit innerlijke zielsbehoefte de levende God te dienen, Hebr. 9: 14.

Aan de andere zijde ligt de weg van de zorgeloosheid, hetzij gelijk aan die waarop de eerste wereld wandelde, hetzij gelijk aan diegenen, die de vrije genadeleer misbruiken. Tegen de wandelaars op de nauwe Evangelieweg is de duivel door alle eeuwen heen verbitterd. In vroegere jaren als een rode Draak met vervolging. Tegenwoordig wil hij de vrouw en haar zaad in een rivier van dwalingen laten verdrinken.

De oude listige slang gebruikt daartoe schijnbaar godzalige en geleerde mannen. Want onkundigen komen te grof en openbare goddelozen maken zichzelf voor eenvoudigen kenbaar. Dit is door Ds. Comrie uitgelegd van Arius, Pelagius, Socinus, Arminius enz. De vormelijke leer van de Formalisten, bestaat al van de aanvang van de wereld, maar ook de leer van de Nicolaïten. Mochten zij in voorgaande eeuwen onder de een of andere naam, vorm en kleed bekend zijn, dan tegenwoordig; er is geen nieuws onder de zon. De oude kerkvaderen verkeerden in het onzekere, van wie de Nicolaïten hun afkomst hebben. Sommigen hielden hiervoor Nicolaus een van de zeven Diakenen. Hand. 6. Anderen spreken dit tegen, omdat gezegd wordt, *dat hij vol des Heiligen Geestes was*. De algemeen denkwijze is, dat men die Godzalige man ten onrechte van dat gevoelen beschuldigd heeft. Maar hoe dan ook, de Nicolaïten misbruiken de leer van de rechtvaardigmaking, tot een zogenaamde Christelijke vrijheid en scheiden zich af van Christus' gemeente, waarom de Zoon van God tweemaal van hun werken en leringen zegt: *die Ik haat*. Openb. 2: 6, 15.

Deze Antinomianen zijn volgelingen van de leer van de Nicolaïten. De meesten spotten met de Kerk, Gods inzettingen en een vroom leven. De Labadisten verschillen wel in enige gevoelens, maar zijn toch ook bloedverwanten van de Nicolaïten.

Jac. Leidekker en Koelman beschrijven de afkomst van Labadie, de scheuring die hij tweegebracht heeft, zijn leer en zijn dood. Labadie was weleer Paaps priester, maar is tot de Gereformeerde godsdienst overgegaan en uit Genève in de Waalse Kerk te Middelburg beroepen in het jaar 1666. Hij was een hooggevoelend, eigenzinnig, alleen-wetend, onvoorzichtig mens, en deed zich spoedig kenmerken, dat het Pauselijke en het kloosterleven hem aankleefden; onder de voorgeven een heiliger

kerkstaat te vormen, heeft hij een droevige scheuring in de Kerk gemaakt met drie Proponenten: Yvon, du Lingdon en Menured. Daarna zijn zij verhuisd naar Amsterdam en van daar vertrokken naar Herford in Engeland.

Op een dag des Heeren na hun gehouden Avondmaal, dansten en sprongen zij meer dan een uur lang, als uitgelaten zotten en zottinnen, wat samenging ging met omhelzing van mannen en vrouwen. Dit werd door hen een geestelijke vreugde genoemd. De zalige Voetius heeft zijn scheuring en die genaamde geestelijke vreugde afgekeurd, wat door Labadie met een naamloos, bitter en lasterlijk geschrift is beantwoord. Van Herfort zijn zij vertrokken met hun aanhang naar Altona bij Hamburg in Duitsland, waar Labadie in 't jaar 1674 in de ouderdom van 64 jaar is overleden.

Zijn volgelingen zijn van daar gegaan naar Wiewaard in Friesland, waar zij een klooster in een bos hebben opgericht, en zijn tot veel dwalingen vervallen. Zij lazen weinig in Gods Woord, verkochten de rechtzinnige boeken, zij verwierpen de Sabbat, verachtten de kinderdoop en de liefde tot hun naasten, prezen de echtscheiding, van hen die tot hun gevoelen overkomt; leerden in Gods besluit te berusten, blij te zijn zo God hen verdoemde; en in vele opzichten verachten zij het Middelaarwerk van Christus, en veel meer dwalingen.

Ds. Brakel dacht in het begin toen hij Labadie leerde kennen, dat deze een geestelijk mens was, omdat hij zich voordeed als een man, uitmuntende in licht, kennis en een verborgen omgang met God, boven anderen. Labadie raadde Brakel aan, om zich een maand of langer, eenzaam af te zonderen, niet meer te prediken, tenminste niet als een herder, maar als een die goede vermaningen geeft.

Onder de veel vasten en smeken werd Brakel echter geheel omgekeerd en heeft daarna in de omgang met Labadie's aanhang, meer van nabij kennis aangaande hun gevoelens ontvangen, zodat hij onder de Gods voorzienigheid de Kerk van God ertegen waarschuwen kon. Hiervan getuigen zijn geschriften: 'Getrouwe waarschuwing', en "De leer en leiding van de Labadisten" welke inhoud opgenomen zijn in de Redelijke Godsdienst: "Waarschuwing tegen de Piëtisten en Quiëtisten". Brakel schrijft in zijn "getrouw waarschuwing" tegen de Labadisten:

"Ik bevond, dat zij altijd zeer bedekt waren en niet uitkomen wilden in die zaken waardoor zij in 't oog liepen, en waarvan zij door velen op verscheiden manieren zeer vriendelijk verzocht werden, dat zij zich duidelijk verklaren wilden hetgeen zij tot op heden niet hebben gedaan".

Yvon heeft tegen de twee genoemde werken geschreven, hetwelk daarna door Brakel beantwoord en weerlegd is. Hij schrijft: "De Labadisten stemmen overeen, om alle krachten in te spannen, om, was het in hun macht, de Kerk te ruïneren; zij verwerpen de Kerk, kerkenorde, de zending van de leraren, de predikdienst, de Sacramenten, de sleutelen van het Koninkrijk der Hemelen; aldus maken zij zich schuldig aan de gruwelijke zonde van verachting van de gemeente Gods". 1 Cor. 11: 22. DI, I, pag. 1993. In zijn 'Trouwhartige waarschuwing' schrijft hij, pag. 56: "De Kerk overhoop te werpen is gemakkelijk te doen, maar de pilaren van het bouwvallig huis te ondersteunen, tot dat de HEERE komt om het te bouwen en te reinigen, daar is wijsheid en sterkte toe van noden. 't Is licht weg te lopen, meesterlijk er van te spreken en te veroordelen, die naar zijn oordeel niet te werk gaan".

J. Koelman schrijft in zijn "Historisch verhaal", dat er voor en na Labadie vele personen zijn geweest, die droevige scheuring in de Kerk hebben gemaakt, die de HEERE tot bakens heeft opgericht. Velen zijn vervallen tot grove dwalingen, anderen tot een goddelozen wandel." Yvon, de opvolger van Labadie, heeft door zijn ijver en

verleidende dwaalleer, vele kinderen Gods van de Waarheid afgetrokken, waaronder zich ook bevond, de beroemde Juffr. Anna Maria Schuurmans. Het is een verleidende leer, zowel voor de geest als naar het vlees.

In een tijdperk van ruim veertig jaren, heb ik oefenaren, en leden gekend, die zich aan de Kerk van God onttrokken, de Formulieren en Sacramenten afkeurden, waar het aller-treurigst mee is afgelopen. Na hun dood duurde het maar een korte tijd, of hun aanhang was met hen uitgestorven.

En niettegenstaande HEERE er zichtbaar Zijn ongenoegen over betoont, hoort men dat in de laatste jaren in steden en dorpen zich velen schuldig maken, die zich van de band en gemeenschap van Gods Kerk en ordonnantiën onttrekken.

Dit predikt ons een zeer donkere toekomst. De Socialisten verwerpen de burgerlijke machten, die van God geordineerd zijn, als Zijn dienares. Rom. 13: 1-4. De Nicolaiten en Labadisten verwerpen de geestelijke macht en inzettingen van Koning Jezus. Zij laten de kinderen ongedoopt liggen of bandeloos opgroeien, brengen hun huisgezinnen in verwoesting en vervallen tot velerlei vreemde gevoelens. Dit zou ik met vele exempelen kunnen bevestigen.

't Algemeen christendom verblijdt zich dat hun pogingen gelukt zijn, namelijk, de scheiding van Kerk en Staat. Zij mogen dit menselijk beredeneren, het is tegen Gods Woord. Koningen zullen uw voedsterheren zijn, hun vorstinnen uw zoogvrouwen. Jes. 49: 23. Rom. 13.

De gemeente Gods heeft behoefte aan Godvrezende Overheden. Het is hun dure verplichting daarom te bidden. Titus 3: 1. Openb. 21: 24. Ned. Geloofsbel. Art. 36. Hetgeen de Heere samengevoegd heeft mogen de mensen niet scheiden. nl. de kerkelijke en burgerlijke gerichtstoelen, Ps. 122: 5. Hierdoor krijgen de dwalingen en zonden de vrije loop. De grote kerkgenootschappen is de macht van de kerkelijke tucht zowel benomen, als afzonderlijke gemeenten. Geschorste leraren blijven op zichzelf voort preken of worden met open armen in andere kerkgenootschappen ontvangen en leden insgelijks; wat niet te prijzen is.

Ik verwijs de lezers naar de geschriften van Brakel en Koelman. Die getrouwe Wachters op Sions muren hebben er tegen gestreden, gebeden en gewaarschuwd.

Het is mijn heilbede, dat de Heere ons voor die verleidende leer bewaren mag, en Zijn volk van de dwalingen terug mag roepen. En dat de Heere eens mannen van wijsheid en genade mag verwekken, tot herleving van de Waarheid die naar de Godzaligheid leidt.

Op aanraden van mijn vrienden, geef ik deze kleine waarschuwing in het licht met biddend opzien, dat des Heeren goedkeuring het bekronen mag.

1892.

E. FRANSEN.

AQUILA.

Waarde vriend!

Omdat ik in mijn jonkheid minder met u bekend ben geweest, maar in de laatste jaren veel meer van u en uw volgelingen hoor spreken, zo is daardoor een begeerte in mij opgewekt, u te ontmoeten, om eens meer de met uw gevoelens bekend te worden.

NICOLAUS.

Nu de godsdienstverschillen van de laatste jaren, geeft daartoe ook meer aanleiding. Over degene die niet de leer van het tegenwoordig christendom niet kan instemmen en zich daaraan in het openbaar onttrekt, wordt verschillend gesproken en geoordeeld.

AQUILA.

Dat is waar, en volgens Gods Woord moet een oprecht christen zich in de leer en wandel van de dwalingen en zondige wereld afzonderen, de Heere zegt: *Israël zal zeker alleen wonen*. Deut. 33: 28. Maar hij moet zich aan de zuivere Waarheid en Gods inzettingen vasthouden.

NICOLAUS.

Juist, daarover gaat tegenwoordig de strijd; alle uiterlijke belijders zeggen: "Wij houden ons aan de Waarheid vast;" wie zal de vraag van Pilatus kunnen beantwoorden: *Wat is waarheid?* Joh. 18: 38.

AQUILA.

Die kan geen onwedergeboren Wet- en Schriftgeleerde beantwoorden, hoe geleerd ook in talen kennis en gaven; er ligt een deksel op het Evangelie. 2 Cor. 4: 3. De Zoon van God dankte Zijn Vader, *dat U deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt, en hebt dezelve de kinderkens geopenbaard*. Matth. 11: 25. Die leren de Waarheid verstaan en worden door de Waarheid vrijgemaakt. Joh. 8: 32. Zij hebben de liefde van de waarheid aangenomen tot zaligheid, en worden in de Waarheid geheiligd, en wandelen in de Waarheid. 2 Thess. 2; Joh. 17; 2 Joh. 4. Zij ontvangen in Gods huis of Kerk, een plaats en naam beter dan de zonen en de dochters, die er alleen door doop en belijdenis een naam in ontvangen hebben. Jes. 56: 5.

DIVERSE KERKGENOOTSCHAPPEN**NICOLAUS.**

U spreekt van de Kerk; er worden tegenwoordig wat kerken gebouwd en de uiterlijke belijders zijn evenzo daarmee ingenomen, gelijk de vormelijke en wettische Joden. deze riepen: *des Heeren Tempel, des Heeren Tempel zijn deze!* Jer. 7: 4.

AQUILA.

Hierover mogen wij met Jeremia wel een klaaglied aanheffen: *Ach dat mijn hoofd water ware, en mijn ogen een springader van tranen*. Hierin beleven wij zeer donker vooruitziende dagen; de grote menigte zijn ijvervolle christenen voor haar Kerk, maar leven voor hun zielen dodelijk gerust voor de eeuwigheid. Het Israël Gods had een heilige eerbied voor de Tempel, omdat deze een schaduwbeeld was van de Zoon van God en Zijn levende gemeente. Jes. 8: 14; 2 Cor. 6: 16. Daarom is het onder de het Nieuwe Testament een verregaande dwaasheid, aan de Hervormde kerkgebouwen, de naam te geven van 'moederkerk', daar ze van de Roomse afkomstig zijn; maar het Hervormde christendom is in hun hart, huis en wandel, van de leer van de Hervorming en Gods heilige inzettingen afgeweken.

De Heere wijst ons in Zijn Woord de echte moederkerk aan. Gen. 3: 20. Na de

openbaring van het genadeverbond, noemde Adam zijn vrouw Heva; dit wel zeggen: *een moeder aller levenden*, nl. van Christus en Zijn levende gemeente. Daarom werd de Zoon van God niet in de Tempel gedoopt, maar in de Jordaan en is daarna is Hij geklommen op een berg om te prediken, omdat de schaduwdienst aanvankelijk had uitgediend. Joh. 4: 23.

NICOLAUS.

Ik had nu niet zozeer die gebouwen, maar wel al die ontelbare kerkgenootschappen in het oog, daar tegenwoordig zoveel tweedracht en haat uit voortspruit, en goud en zilver aan opgeofferd wordt. Men loopt voor zijn eigen huis, maar Gods Huis laten ze liefdeloos en woest liggen. Hag. I: 9.

AQUILA.

Dit moet ik u volkomen toestemmen; het kondigt ons een zeer donkere toekomst aan. Al die ijver is een sprekend bewijs, dat de wortel van het geestelijk leven geheel gemist wordt, of door de geest des tijds de oefening van het geloof ontbreekt, want het leven dat uit God ontvangen wordt, heeft liefde tot Zijn Kerk.

Het woord Kerk wordt door onze vaders in de Formulieren gebruikt en betekent: 'dat de Heere behoort,' of "de gemeente des levenden Gods," 1 Tim. 3: 15. Aan die gemeente wordt in 's Heeren Woord onderscheiden namen gegeven. Ds. Pieters heeft er over de 400 opgetekend.

NICOLAUS.

Het zal meer op de daad dan op de naam aankomen, of wij een levend lidmaat en het eigendom Gods zijn geworden en daarvan verzekerd zijn.

AQUILA.

Zeker, daar zal het voor elk persoonlijk op aankomen, want de ervaring leert, dat zij die de ogen van het geloof en het geestelijk ontdekkingswerk missen, allen gemakkelijk geloven kunnen; maar het volk van God heeft hemels licht nodig, gelijk de Kerk zegt: In uw licht zien wij het Licht. Ps. 36: 10. Om onszelf te beproeven en te onderzoeken, is hoogst nodig met die gemeente bekend gemaakt te worden. Zijn grondslag is op de bergen van heiligheid. Ps. 87: 1, een zinspeling op de bergen Moria en Sion, waarop de tempel door Salomo is gebouwd. De Heilige Geest heeft door Mozes voorspeld, dat de Heere tussen de schouders zou wonen, nl. tussen de grensscheiding van het erfdeel van Benjamin en Juda. Deut. 33: 11, Ps. 76: 2, 3. Toen de Heere om Israëls zonden de satan losliet om David aan te porren het volk te tellen, zodat het met een zware pestilentie bezocht werd, hebben David en de oudsten zich met zakken bekleed; nl. met schuldbesef en boetvaardigheid; in dat rouwgewaad wordt Gods kerk aanschouwd. De Heere wees David door de profeet Gad de berg Moria aan, bepaaldelijk de dorsvloer van Arauna of Ornan, om te offeren, 2 Sam. 24; 2 Kron. 22.

Op de schaduwachtige bergen van Moria en Sion, bouwt de Opperste Wijsheid haar huis, met zeven pilaren uitgehouwen, Spr. 9: 1. Het zevental in Gods Woord wijst ons terug tot het werk van de volmaakte schepping, waarin de Heere Zich op de zevende dag verlustigde. Dit was een voorafschaduwing van het volmaakte werk van de herschepping, waarin de eeuwige God noch moede noch mat wordt. Daarin is geen doorgronding van Zijn verstand, Jes. 40: 28. De zeven pilaren leiden ons op tot de raadzaal des Hemels, van de nooit begonnen eeuwigheid, waar de goedertierenheid en de waarheid elkander ontmoetten, de gerechtigheid en de vrede elkander gekust hebben, in het werk van verlossing. De zeven pilaren beelden ons ook Gods Woord af, waardoor de Opperste Wijsheid haar huis bouwt, daarom genaamd: een pilaar een

vastheid der Waarheid, 1 Tim. 3: 15. De Heere doet een zware bedreiging over degenen, die de pilaren verzetten, of omver rukken, n.l. die naar hun eigen verstand de Schrift uitleggen en verdraaien; een vuur zal hen verteren. Openb. 11: 5. Eindelijk de zeven pilaren zijn de levende stenen van het gebouw. God de Vader had op Sions Grond- en Hoeksteen het heerlijk graveersel gegraveerd n.l. van Christus' Profetisch, Priesterlijk en Koninklijk ambt. Zach. 3: 9. Nu ontvangen de leden een gelijkvormigheid met hun Hoofd. Daarom luidt de belofte: *Ik zal hem maken tot een pilaar in de tempel mijns Gods en hij zal daar niet meer uitgaan, en ik zal op hem schrijven de Naam mijns Gods en de naam van de stad mijns Gods, namelijk van het nieuwe Jeruzalem, die uit de Hemel van mijn God afdaalt, en ook Mijn nieuwe Naam.* Openb. 3: 12.

Dit is vroeger door mij uitgebreid in: "De verheerlijkte Immanuël". Deze nieuwe naam die Koning Jezus op Zijn volk schrijft, is vanwege de standvastige strijd voor de verdrukke stad Philadelphia, - 'broederlijke' genaamd - en de innerlijke liefde voor het Evangelie van lijdzaamheid. Die het zuivere Evangelie omhelzen, hebben lijdzaamheid van node, want het wordt door alle eeuwen heen bestreden.

NICOLAUS.

Daarom zijn die Christenen van geloof en vertrouwen ontbloot, die zo bekommerd zijn en de toekomst zo donker tegemoet zien. De Heere zal wel voor Zijn volk en waarheid zorgen. Gods Woord zegt: dat de berg Sions niet wankelt, maar blijft in eeuwigheid, Ps. 125.

AQUILA.

Dat de Heere Zijn Sion in spijt van de macht van de hel bewaren zal, is in Gods Deugden en Waarheid gegrondvest, maar de Heere kan om onze zonden en biddeloosheid wel eens diepe wegen met ons houden en de vijanden loslaten dat ze de berg Sions met houwelen en breukhamers trachten in stukken te slaan en in het vuur zetten met vreemde leringen. Ps. 74. De Heere laat het toe, om Zijn volk te tuchtigen en te verootmoedigen en door de nood tot elkaar te drijven om met gemeenschappelijke gebeden en smekingen Zijn Naam aan te roepen.

Vanaf Abels tijd is de gemeente Gods aan martelschap onderworpen. Na Abels dood werd Seth geboren, zijn naam betekent *neergezet*, tot een toonbeeld van Goddelijke bewaring tegen al de instrumenten van satan. De poorten van de hel zullen dezelve niet overweldigen. Maar ook deze 'neergezet' wordt tot een lastige steen voor alle volken, Zach. 12: 3. Daarom lezen wij: toen het vrouwenzaad zag dat het slangenzaad haar tot de dood toe vervolgde, toen begon men de Naam des Heeren (gemeenschappelijk) aan te roepen; zij hadden elkaar in de strijd nodig. Gen. 4.

Zo kwam Israël door Gods voorzienigheid in zware dienstbaarheid en grote verdrukking in Egypte, totdat hun noodgeschrei opklom tot God. Daarna werd aan Mozes de strijdende Kerk vertoond in de brandende braambos, welke niet verteerde. Ex. 3. Voornamelijk schrijftverklaarders brengen dit over op Christus' twee naturen, dat Zijn eeuwige Godheid Zijn ware menselijke natuur ondersteunde, om het vreselijke toernooi des Hemels te kunnen verdragen en Zijn offerande tot een oneindige waarde voor Zijn volk te maken. Nu, de levende leden hebben gelijkvormigheid met hun gezegend Hoofd, niet Borgtochtelijk, maar als leden van Zijn geestelijk lichaam. Dan vervullen zij de overblijfselen van de verdrukking van Christus en dragen Zijn littekenen. Col. 1: 24. Gal. 6: 17.

De gemeente van de levende God is gelijk een stad midden in de zee gebouwd, waar de wateren van vervolging en dwalingen van rondom met geweld tegen aandruisen. Ps. 46. Deze stad Gods wordt door alle eeuwen heen belegerd door een legio vijanden.

Daarom belooft de Heere wachters op haar muren, die al de dag en al de nacht niet zullen zwijgen, Jes. 62: 6. Waar Christus in het scheepke van Zijn Kerk komt, dan wordt de zee onstuimig. Waarom? Om de geestelijke scheepslieden te doen uitroepen: "Heere, behoed ons wij vergaan!" Matth. 8.

NICOLAUS.

Maar, die het eenmaal weten dat zij tot die gemeente behoren, die hebben voor de vijanden niet te vrezen. De HEERE belooft Zijn wijngaard dag en nacht te bewaren, en Zelf een vurige muur rondom hen te zijn. Al Zijn beloften zijn voor Gods volk in Christus *Ja en Amen*. 2 Cor. 1: 20.

AQUILA.

De Heere heeft aan Zijn verbondsvolk beloofd: aan alle plaatsen daar Ik Mijn Naams gedachtenis stichten zal, zal Ik tot u komen, en zal u zegenen. Ex. 20: 24. Hij heeft dezelve begeerd tot Zijn woning tot in eeuwigheid. Alle engelen en mensentongen kunnen de rijkdommen en de Goddelijke bewaring van Zijn volk niet uitspreken; wie zal het kunnen bevatten? Al Mijn Fonteynen (nl. de volheid van de Drie-enige Verbonds-Jehovah) zullen binnen u zijn. Elk ogenblik zal ik Mijn wijngaard bevochtigen en nacht en dag bewaren. Ps. 87 en Jes. 27.

Degenen die zich met die beloften buiten de kracht van de Heilige Geest vertroosten kunnen, komen niet in de nood. Zij nemen door een historisch geloof de beloften aan. Omdat zij door de Heere gelijk Adam, niet uit het Paradijs zijn gedreven, plukken zij in eigen kracht de vrucht van de Boom des levens. De Heere moet Zelf Zijn volk voor de beloften vat- en ontvangbaar maken, nl. liep afhankelijk. Dit ligt in de inhoud van de beloften verborgen. Buiten de hemelse Fonteinwateren van de Heilige Geest missen zij leven, vrede en blijdschap in hun ziel. Zij moeten alle ogenblikken bevochtigd worden, omdat zij zo ten enenmale onvruchtbaar in zichzelf zijn. Gelijk de Heere Zijn volk daarbij bepaalt, dat op de droge en rotsachtige bergen van Moria en Sion de tempel gebouwd is. En dat zij nacht en dag bewaard moeten worden, maakt hun indachtig, dat het wild gedierte en de kleine vossen des nachts uit de holen komen en de vijand onkruid zaait als de mensen sliepen; maar ook in dagen van zorgeloosheid en vleeselijke gerustheid.

NICOLAUS.

Indien de Heere van het Paradijs af, Zijn volk al bewaard heeft, en dat haar strijd, duisternissen en onvruchtbaarheid het kenmerk van Zijn gemeente is, dan moest het Christendom het daarin ook met God eens worden en in Zijn besluit berusten. Hij zal Zijn vrijgemaakt volk wel ervan bewaren. Daarom heeft hij gezegd: *Ik de Heere worde niet veranderd, daarom zijt gij, o kinderen Jacobs niet verteerd*. Mal. 3: 6.

AQUILA.

Daar geen zonden drukken, geen Godsgemis betreurd wordt, geen behoefte gevoeld wordt aan de bijzondere kracht van 's Heeren beloften, dezen kunnen gemakkelijk in Gods besluit berusten. Maar dan zouden alle vermaningen tot strijden, waken en bidden in Gods Woord geheel vruchteloos zijn. Dit wordt ons in de aartsvaders, nl. Jacob in zijn vlucht voor Ezau als het tegendeel vertoond. Jacob zag in een Goddelijke en geheimvolle droom een ladder van de Hemel tot op de aarde. Dit was een schaduwbeeld van de twee Naturen van de Zoon van God; de trappen van Zijn vernedering en ook al van Zijn verhoging. Omdat Christus boven op de ladder stond. Hij beloofde aan Jacob Zijn trapsgewijze voorzienigheid in de vervulling van Zijn ontvangen vaderlijke zegen. Jacob zag zich bewaakt door de Engelen die langs de ladder op en neer klommen. Bij 't ontwaken riep hij in verwondering uit: *Gewisselijk*

is de Heere aan deze plaatse; dit is niet dan een huis Gods, en dit is de poort des Hemels. Gen, 28. Hierin kunnen wij een voorteken zien voor de Kerk van het Nieuwe Testament, dat de Allerhoogste niet woont in Tempelen met handen gemaakt. Maar als Jacob in 't vervolg in strijd en nood komt, dan kan hij in Gods besluit niet berusten, evenmin de Goddelijke belofte in eigen kracht aangrijpen; zijn wenen, smeken en nachtworsteling getuigt het tegendeel. Jacob was hinkende geworden; niet in de leer, o nee, kreupel en krachteloos in geloofsoefening. Zijn wapenen, nl. wenen en smeken zijn voor de strijdende Kerk en ook voor onzen tegenwoordige tijd bewaard. Hos. 12: 5. Gods kreupele volk moet al de kracht van die tegenbeeldige Ladder ontvangen; en in al hun lichamelijke noden, ongeloof, zielsduisternissen, onvruchtbaarheid en liefdeloosheden moeten zij hun woestijnreis voortzetten, opklimmende en liefelijk leunende op hun Liefste. Hoogl. 8: 5.

NICOLAUS.

U spreekt van de Kerk van onze tegenwoordige tijd; waar moeten wij die zoeken?

AQUILA.

Die moeten wij op aarde zoeken, de triomferende Kerk is alle strijd te boven. Al komen er nu tijden dat de Kerk gelijk is aan een hutke in de wijngaard en een nachthutke in de komkommerhof, Jes. 1: 8, de Zoon van God blijft in de brandende braambos. Daarom wordt deze niet verteerd. Al zijn beloften zijn zonder voorgezien geloof of deugd; geen zonden of zwakheden kunnen die krachteloos maken. Hij heeft gezegd: *Ziet ik ben met ulieden alle dagen, tot de voleindiging van de wereld. Amen.* Matth. 28: 20.

NICOLAUS.

Ik kan tegenwoordig de Kerk niet vinden; denk eens na, alle kerkgenootschappen zijn met Formalisten opgevuld, en gelijk aan Ezechiëls doodsvallei, waarin geen geest of leven gevonden wordt. Ezech. 37.

AQUILA.

De ervaring bevestigt het, degenen die geen behoefte hebben, met het Israel Gods aan de openbare gebeden en Psalmen, die kunnen de kerk niet vinden, omdat zij liever ongebonden willen leven naar eigen goeddunken. Wij hebben uit Gods eeuwig blijvend Woord aangetoond, dat de Heere altijd Zijn kerk op aarde zal doen overblijven. Dan ligt toch ontegensprekelijk de oorzaak aan u, dat ge een Kerk zoekt naar uw eigen denkbeelden en niet naar Gods Woord. Maar u moet niet van de Gereformeerde Kerk afwijken, die wij zo grondig en bondig vinden opgetekend in de 21^e Zondag van onze dierbare Catechismus: "Dat de Zoon van God uit het ganse menselijke geslacht, Zich een gemeente tot de eeuwige leven uitverkoren heeft; door Zijn Geest en Woord in eenheid des waren geloofs, van de beginne van de wereld tot aan het einde vergadert, beschermt en onderhoudt; en dat ik dezelve een levend lidmaat ben en eeuwig zal blijven."

Velen worden door de prediking van Gods Woord geroepen tot Christus' Koninkrijk en worden daardoor van de ongelovigen, van Joden en Heidenen onderscheiden. Ze leven onder de bediening van het Evangelie en onder de beloften. De Zoon van God spreekt in al Zijn gelijkenissen van Zijn uiterlijk en zichtbaar koninkrijk. Wordt deze uitwendige roeping verworpen, dan vervalt het gehele maatschappelijke leven, het onderwijs en de opvoeding van de kinderen.

NICOLAUS.

Behoren al de uiterlijk geroepenen tot het koninkrijk van Christus en Zijn gemeente?

AQUILA.

Zij behoren tot Christus' Koningrijk en dorsvloer, maar niet tot de levende gemeente. Onder de vele geroepen zijn er maar weinigen uitverkorenen, die door een Hemelse, inwendige en krachtdadige roeping en trekking levende lidmaten worden en eeuwig blijven, Openb. 22: 14. De dwaze maagden en onvruchtbaren behoren bij het onkruid en kaf, en zijn maar houten vaten in Gods huis. 2 Tim. 2: 22. Dit is breedvoerig door de geleerde Brakel verklaard, dat er door alle eeuwen onder Israël en de Kerk van het Nieuwe Testament veel kaf en weinig tarwe op de dorsvloer gevonden werd. Redelijke Godsdienst, 1ste deel pag. 547-563. Maar Christus heeft Zijn discipelen weerhouden het onkruid uit te trekken, en zegt: *laat ze beide opwassen tot de oogst*. Matth. 13: 29. Omdat de Heere al jaren lang de wan van zuivering niet zo gebruikt heeft, als in voorgaande eeuwen, nl. van martelaarslijden en bijzondere gerichten van oordelen en oorlogen, zien wij het zichtbare Koningrijk van Christus opgevuld met uiterlijke Formalisten, die vol ijver en stoom zijn voor Kerken, kerkvormen en predikanten. Omdat de belijders tegenwoordig in zilveren muilen wandelen, zegt Bunjan. Het gaat met lof en toejuiching gepaard, zij bouwen daarin elkaar op, nemen Christus en de beloften door een beredeneerd geloof aan, en leven zonder de allerminste strijd of gemis dodelijk gerust voort.

Maar er is geen nieuws onder de zon. De Formalisten hebben hun afkomst al van Kaïn af; zijn naam betekent ' bezitting '. Hij was zichzelf eigen en had een zelfvoldoening in zijn offerwerk. Habel, zijn naam betekent ' ijdeldheid '. Hij mishagde zichzelf en achtte al de godsdienst waarin de mens met de Heere begint, voor ijdeldheid. Hij zag door het geloof met zijn bloedige offerande op Christus; dat de Heere met welgevallen aanzag, maar van Kaïn niet. Habel had begeerte tot behoud van zijn broeder; Kaïn daarentegen ontstak in toorn en sloeg zijn broeder dood. Dit vormelijk geloof zien wij ook in Ismaël, de zoon van de wettische dienstmaagd Hagar. Hij bespote het wenend en boetvaardig geloof van Izak, tot vervolging toe, Gen. 21 Gal. 4. Het vleeselijk zaad van Abraham dat zo menigvuldig is gelijk het stof van de aarde, noemt zich vrijmoedig dienstknechten en kinderen Gods. Joh. 8. Die spreken van hun ijver voor de Heere, gelijk Jehu, maar niet wat Christus voor hen en in hen gedaan heeft. Zij hebben geen geloofskennis noch behoefte aan de bearbeiding van de Heilige Geest in hun ziel. De Zoon van God werd door vormelijke Joden het allermeest gehaat en tegengesproken, en de Apostelen hadden in alle gemeenten daarmee te strijden, gelijk hun zendbrieven bevestigen.

NICOLAUS.

Ik kan mij met geen van al die kerkgenootschappen verenigen, omdat daarin openbare dwalingen gepredikt en geduld worden; daarom blijf ik liever niet Gods Woord in mijn huis en met mijn vrienden op mijzelf staan. De Heere zegt: "gaat uit het midden van haar en scheidt u af." 2 Cor. 6: 17.

AQUILA.

De Zoon van God voorzag door Zijn alwetendheid en heeft er tegen gewaarschuwd, dat er in het vervolg van eeuwen, leraren en leden zouden opstaan, die een heilige kerkstaat zouden zoeken op te richten en zich van de onbekeerden afscheiden, gelijk de kerkgeschiedenis bevestigd heeft. Door de Heere zijn velen tot bakens opgericht hoe treurvol het met hen is afgelopen. Niettegenstaande worden er tegenwoordig in steden en dorpen veel christenen gevonden, ja hun getal neemt in de laatste jaren toe, die zich aan dezelfde zonden schuldig maken. De weinige zieners in ons vaderland, zien daar een bandeloze toekomst van tegemoet. Zij verschillen wel in leer en wandel, maar komen overeen in de verwerping en verachting van Christus' Kerk en inzet-

tingen.

Maar u spreekt over het dulden van openbare dwalingen. Dit keurt de Gereformeerde Kerk zo min goed als u. Sinds de invoering van de Haagsche Synode, welker inhoud is "een leervrijheid", is de deur opengezet voor de wolven die in de schaapskooi van Christus zijn ingedrongen, dat ten gevolge had, dat de algemene genadeleer de overhand nam en veel zielverderfelijke dwalingen. Dit was de aanleiding dat voor ruim een halve eeuw geleden, zich getrouw leraren en leden van dat kerkverband hebben losgemaakt, omdat in het Hervormd kerkgenootschap de kenmerken van Christus' Kerk niet meer gevonden worden. Degenen die met hun hart de Gereformeerde leer omhelzen, kunnen in geen kerkgenootschap leven, waarin de dwalingen openlijk geleerd en geduld worden, en de sacramenten niet naar Christus instelling bediend worden. De Zoon van God bestrafte die leraar en de gemeente van Pergamus, dat zij de Nicolaïten niet gecensureerd hadden. Tegen de dwalingen moet de tucht streng toegepast worden. Titus 3: 10. Daarom heeft de gemeente van Christus Zijn merktekenen en een ringmuur gemaakt, die wij zo uitnemend vinden opgetekend in onze hooggeschatte Geloofsbelijdenis. Artikel 27-29.

"Wij geloven en belijden een enige katholieke of algemeen Kerke, dewelke is een heilige vergadering van de ware Christ-gelovigen, al hun zaligheid verwachtende in Jezus Christus, gewassen zijnde door Zijn bloed, geheiligd en verzegeld door de Heilige Geest. Deze Kerk is geweest van den beginne van de wereld af en zal zijn tot het einde toe; als daaruit blijkt, dat Christus een eeuwig Koning is, dewelke zonder de onderdanen niet zijn kan. En deze heilige Kerk wordt van God bewaard of staande gehouden tegen het woeden van de gehele wereld; hoewel zij somwijlen een tijdlang zeer klein en als tot niet schijnt gekomen te zijn in de ogen van de mensen. Gelijk zich de Heere, gedurende de gevaarlijke tijd onder Achab zeven duizend mensen behouden heeft, die hun knieën voor Baal niet gebogen hadden. Ook mede is deze heilige Kerk niet gelegen, gebonden of bepaald in een zekere plaats of aan zekere personen, maar zij is verspreid en verstrooid door de gehele wereld; nochtans tezamen gevoegd en verenigd zijnde met hart en wil in één zelfde Geest, door de kracht des geloofs.

Wij geloven, aangezien deze heilige vergadering is een verzameling dergenen, die zalig worden, en dat buiten dezelve geen zaligheid is, dat niemand, van wat staat of kwaliteit hij zij, zich behoort op zichzelf te houden, om op zijn eigen persoon te staan; maar dat zij allen schuldig zijn zichzelf daarbij te voegen en daarmee te verenigen; onderhoudende de enigheid van de Kerk, zich onderwerpende de onderwijzing en tucht derzelve, de hals buigende onder de het juk van Jezus Christus, en dienende de opbouwning der broederen naar de gaven, die hun God verleend heeft, als onderlinge lidmaten eens zelve lichaams. En opdat dit te beter mochten onderhouden worden, zo is het ambt aller gelovigen, achtervolgende het Woord Gods, zich af te scheiden van degenen, die niet van de Kerk zijn, en zich te voegen tot deze Vergadering, hetzij op wat plaats dat ze God gesteld heeft; al ware 't schoon zo, dat de magistraten en plakaten van de prinsen daartegen waren, en dat de dood of enige lichamelijke straf daaraan hing. Daarom, al degenen, die zich van deze afscheiden of niet daarbij voegen, die doen tegen de ordinantie Gods.

Wij geloven, dat men wel naarstig en met goede voorzichtigheid, uit den Woorde Gods, behoort te onderscheiden, welke de ware Kerke zij, aangezien dat alle sekten, die hedendaags in de wereld zijn, zich met de naam van de Kerk bedekken. Wij spreken hier niet van het gezelschap van hypocrieten, welk in de Kerk onder de goeden vermengd zijn, en hierentussen van de Kerk niet zijn, hoewel zij naar het lichaam in dezelve zijn; maar wij zeggen, dat men het lichaam en de gemeenschap van de ware Kerke onderscheiden zal van alle sekten, welke zeggen, dat zij de Kerk zijn.

De merktekenen om de ware Kerke te kennen zijn deze: zo de Kerk de reine predicatie des Evangeliums oefent; indien zij gebruikt de reine bediening van de Sacramenten, gelijk ze Christus ingesteld heeft; zo de kerkelijke tucht gebruikt wordt, om de zonden te straffen. Kortelĳk, zo men zich aanstelt naar het zuivere Woord Gods, verwerpende alle dingen, die daartegen zijn, houdende Jezus Christus voor het enige Hoofd. Hierdoor kan men zekerlijk de ware Kerke kennen; en het staat niemand toe, zich daarvan te scheiden.

En aangaande degenen, die van de Kerk zijn, die kan men kennen uit de merktekenen van de Christenen, en te weten uit het geloof en wanneer zij, aangenomen hebbende de enige Zaligmaker Jezus Christus, de zonde vlieden en de gerechtigheid najagen; de ware God en hun naaste liefhebben; niet afwĳken, noch ter rechter-, noch ter linkerhand en hun vlees kruisigende met zijn werken. Alzo nochtans niet, alsof daar nog geen grote zwakheid in hen zij, maar zij strijden daartegen door de geest, al de dagen huns levens; nemende gestadig hun toevlucht tot het bloed, de dood, het lijden en de gehoorzaamheid des Heeren Jezus, in dewelke zij vergeving hunner zonden hebben, door het geloof in Hem.

Aangaande de valse kerk, die schrijft zich en harer ordinantiën meer macht en autoriteit toe, dan den Woorde Gods, en wil zich het juk van Christus niet onderwerpen; zij bedient de Sacramenten niet, gelijk Christus in Zijn Woord verordend heeft, maar zij doet daar af en toe, gelijk als het haar goeddunkt; zij grondt zich meer op de mensen, dan op Christus; zij vervolgt degenen die heilig leven naar het Woord van Gods en die haar bestraffen van hare gebreken, gierigheid en afgoderijen. Deze twee kerken zijn lichtelĳk te kennen en van elkander te onderscheiden".

NICOLAUS.

Maar uw hooggeschatte formulieren zijn toch maar menselijke geschriften, zij worden door velen van mijn vrienden afgekeurd. Maar menigeen wil er niet openlijk voor uitkomen, om de naam te ontgaan, dat zij het beter weten dan al de oude kerkvaderen en de besluiten van de Synode van Dordrecht, gehouden in 1618 en 1619.

AQUILA.

Wij hebben uit Gods Woord aangetoond, dat het vormelĳk Christendom van het begin van de wereld al bestaan heeft; die hiertoe behoren hebben genoeg aan de vorm; zonder het hemels ingeplante en zielzaligend geloof. Maar de Gereformeerde kerk en de levende leden, kunnen of mogen evenmin onvormelĳk leven; een stad zonder de poorten, muren en fortressen ligt voor de vijand open.

U zegt dat onze Formulieren menselijke geschriften zijn, maar de Heere heeft beloofd tot de voleinding van de wereld dienstknechten te zenden, om Zijn Woord te laten prediken. Zo heeft het Zijn volwijze Voorzienigheid behaagd, door onze vaders in navolging van de Jeruzalemse gemeente, Hand. 15, een ringmuur rondom de kerk te laten bouwen, om Zijn heilig Woord te beschermen, tegen de dwaalgeesten die maar waarheden uit de Bijbel aangrijpen, naar hun eigen verstand verklaren en op hun gevoelens toepassen. Al de godzalige leraren, o. a. Brakel, Comrie, Smytegelt, Vermeer, enz. hebben wat een loffelĳk getuigenis gegeven, aangaande Formulieren van Eenheid, dat die geloofshelden met een ruime mate van de Heilige Geest zijn bedeed geweest. Hun geschriften zijn bijzonder tot bescherming tegen het misbruik van de Heilige Bondszegelen. De Heilige Geest waarschuwt ons door Salomo: "En zet de oude palen niet terug, die uw vaders gemaakt hebben. En vermengt u niet met hen die naar verandering staan." Spr. 22: 28; 24: 21.

Gods knechten en kinderen, hebben al voor jaren opgemerkt, en ben er reeds in mijn

jeugd tegen gewaarschuwd, die de Formulieren verachten, dwalen met verloop van tijd al verder van de Waarheid af, dat in vele personen duidelijk openbaar is geworden.

NICOLAUS.

U spreekt daar over het gebruik van de Heilige Bondszegelen, en dat in onze tegenwoordige tijd, daar alles zo diep bedorven en gezonken ligt. Nee, de Heere zegt: Wat gemeenschap heeft het licht met de duisternis, Christus met Belial, de gelovigen met de ongelovigen? 2 Cor. 6.

AQUILA.

Volgens uw licht dat ge Christus kerk op aarde niet vinden kunt, wordt u vanzelf gedrongen, het gebruik van de Sacramenten af te keuren, en daarop volgen openbaar of meer bedekt de Formulieren. Want een van twee, ge moet uw gevoelens afkeuren of de Catechismus van Zondag 25-31, en de geloofsbelijdenis van Art. 27-35. Maar als de Heere uw ogen er voor opent, dan zult u zien, dat u met uw licht en gevoelens boven Gods Woord klimt, en dat u de Alwetendheid van Koning Jezus miskent. U spreekt alsof Hem onze tijden onbekend zijn geweest. Hij heeft ze zonder enige voorwaarden of uitzondering ingesteld, tot de jongste dag toe. Matth. 26: 26-29; 28: 19, 20; 1 Cor. 11: 23-26. De nalaters van besnijdenis en Pascha moesten uit Israël uitgeroeid worden. Gen. 17. Ex. 12. Hoeveel te meer onder de het Nieuwe Testament. De Zoon van God heeft beide, Doop en Avondmaal, ingesteld en bekrachtigd; door het nalaten zal het Christendom gewis in een heidendom terugkeren, gelijk de bijzondere Baptistena in Engeland.¹ Onze vaders zeiden: een gemeente zonder het gebruik van de Sacramenten, sterft vanzelf uit.

NICOLAUS.

Maar ziet en geloof u niet, dat uw Kerk en het volk onder de het geschonden recht Gods liggen. Kan de Heere niet rechtvaardig na vele vruchteloze waarschuwingen eindelijk Zijn Kerk en volk geheel overgeven gelijk ten tijde van Jeremia, toen Hij zei: "Bidt niet meer voor dit volk, en heft geen geschrei noch gebed voor hen op, noch loopt Mij niet aan, want Ik zal u niet horen," Kap. 7.

AQUILA.

Nee, Gods Woord verbiedt mij dat te geloven, omdat het onmogelijk is, dat het recht Gods of Zijn deugden geschonden kunnen worden, maar Hij wordt door Zijn wraakvorderende gerechtigheid en deugden genoodzaakt te straffen, degenen die stoutweg zeggen: "Laat ons hun banden verscheuren en hun touwen van ons werpen." NI. Zijn heilige Verbondsinzettingen. Psalm 2. U spreekt van het verbieden aan Jeremia om niet meer te bidden voor Israël; dit zag op de wegvoering naar Babel, dit was door de Heere besloten. Maar dit kan of mag volstrekt niet toegepast worden op de geestelijke zegeningen van het Israël Gods, gelijk Starink, Smytegelt en Henry dit verklaren. Het komt menigmaal in 's Heeren Woord voor, tot beproeving om Zijn volk tot vuriger bidden op te wekken. Jeremia heeft ook daarna niet opgehouden te bidden. Jacob en de Kanaänese vrouw werden schijnbaar afgewezen. Christus scheen van Zijn rustlievende bruid afscheid te nemen, en tot Zijn discipelen zei Hij: "slaapt nu voort", maar zij werden daardoor als door koorden van liefde tot Hem getrokken. De Profeet Jesaja zegt: "Ziet Gij waart verbolgen omdat wij gezondigd hebben, in dezelve is de eeuwigheid, opdat wij behouden werden," Kap. 64: 5. Hoe donker het er met de Kerk

¹ Deze opmerking is onterecht. De Bijzondere Baptistena in Engeland, waaronder o.a. J.C. Philpot verachten in geen geval de Heilige Doop. Maar achten die zo hoog, dat ze wilden dat een dopeling eerst verantwoording van zijn geloof aflegde, zoals in de Heilige Schrift beschreven wordt.

in ons vaderland uitziet, de Heere is met Zijn vuur- en haardstede nog naar geen ander land vertrokken. Degenen die met de godsdienst in andere landen bekend zijn, getuigen eenparig, dat in Nederland de Waarheid het zuiverste bewaard blijft.

NICOLAUS.

Maar het is toch van rondom duidelijk te zien, dat de Heere Zich verbergt en Zijn Geest onthoudt aan Zijn volk. En dan toch met de onderhouding van Zijn Bondszegelen maar door te gaan, het was beter in zo een tijd op de puinhopen te blijven zitten treuren en wachten.

AQUILA.

Dat de Heere om onze zonden zich verbergt en Zijn Geest en genade inhoudt, dit zal u Sions overblijfsel met zielstranen toestemmen, maar zij verkrijgen daardoor geen recht, om Gods inzettingen na te laten, die Christus zonder de uitzondering van bedorven tijden heeft ingesteld. Dit gevoelen strijdt geheel en al tegen Gods Woord. Door het nalaten zal de Heere zich gewis al meer en meer gaan verbergen. De Kerk geeft ons een beter onderwijs: "Daarom zal ik de Heere verbeiden, die Zijn aangezicht verbergt voor de huize Jacob, en ik zal Hem verwachten. Jes. 8: 17. Geloofswachten gaat gepaard met geloofsgehoorzaamheid aan Gods inzettingen. Op het pad van 's Heeren geboden wordt alleen het geestelijk treuren gevonden, en de boetvaardige zielsgebeden, dat de Heere Zijn Sion eens uit gruis herbouwen mag. Ps. 102.

NICOLAUS.

U spreekt of het nalaten groter zonde is, dan het ontheiligen en misbruiken van Gods inzettingen, waaraan zich tegenwoordig duizenden van die wettische christenen schuldig maken.

AQUILA.

Dat staat gelijk; de Heere gaf aan Adam in 't werkverbond een gebod om te eten van de Boom des levens, met belofte van versterking en verzekering in zijn gelukstaat. Die belofte is niet van 's Heeren zijde verbroken. Hij gaf ook een verbod om niet te eten van de Boom van kennis des goeds en des kwaads; in deze twee namen lag verborgen, dat Adam toen alleen goed kende maar dat hij valbaar was geschapen en kwaad kon worden. Adam heeft dat verbod overtreden. Hos. 6: 7. Het is toch ontegensprekelijk dat Adam tegen het gebod en verbod gezondigd heeft. Het nalaten van te eten van de Boom des levens was de aanleidende oorzaak tot zijn val, hij had geen kracht van tegenweer om de duivel te weerstaan. Voordat hij van de verboden vrucht had gegeten, openbaarde zich al begeerlijkheid des vleses, begeerlijkheid van de ogen en grootsheid des levens, 1 Joh. 2: 16.

Bunyan schrijft in de Heilige Oorlog: ' Mr. Tegenstand werd het eerst door Diabolus overwonnen en gedood.' En Watson zegt: ' Adam verkoos de Boom der kennis voor de boom des levens'. Het blijkt uit de gevolgen duidelijk dat alle nakomelingen van Adam die eerste Paradijszonde hebben overgeërfd; dat zij minder beschuldiging gevoelen over de zonde van nalatigheid, dan van bedrijf. Terwijl 's Heeren geoefend volk uit een mond getuigen, dat het verlaten van hun eerste liefde, uit de zonde van nalatigheid in geestelijke beoefening en zielsmeditatie, zijn afkomst heeft.

DE DOOP

NICOLAUS.

Ik kan mij met de tegenwoordige leringen niet verenigen, de gedoopte kinderen worden allen voor bondelingen gehouden, en de leden voor gelovigen, dit is toch in strijd met de leer van de verkiezingen en het verbond van de genade.

AQUILA.

Het is hoogstnoodzakelijk een gegronde kennis te hebben van de leer van de twee verbonden, tot verheerlijking van Gods Soevereine genade, en tot troost van 's Heeren volk. De Heere heeft met Adam het verbondshoofd van het ganse menselijk geslacht het verbond van de werken opgericht, en Zijn H. Wet in zijn harte geschreven; die Wet bevatte geen loon of straf, maar enkel liefde, Matth. 22: 37. Rom. 13: 10. Maar nadat die Wet in het werkverbond was ingelijfd, werd op de overtredingen de driedubbele dood bedreigd en op gehoorzaamheid het eeuwige leven beloofd. Het proefgebod maakte Adam indachtig dat hij veranderlijk geschapen was, en de Sacramentsboom des levens, zijn afhankelijkheid dat hij tot verdere volmaking versterking en verzegeling nodig had. Gen. 2: 3. Dat Adam dit verbond heeft ingewilligd en goedgekeurd, blijkt, omdat Adam dit verbroken heeft. Hos. 6: 7.

Het genadeverbond is afkomstig uit de eeuwige Vrederaad. God de Vader gaf Zijn eeuwige en enig gegeneerde Schoot- en Wonderzoon, tot een Verbond des Volks. Jes. 42: 6. De Zoon van God nam al de erf- en dadelijke schuld en zonden op Zich als Zijn eigen en is tot zonde gemaakt, 2 Cor. 5: 21. En om alle verbondseisen en gehoorzaamheid in de plaats van de uitverkorenen te volbrengen. Want met een offerande heeft Hij in eeuwigheid volmaakt, degene die geheiligd worden, Hebr. 10: 14. Het is een welgeordineerd, eeuwig en heilig verbond, 2 Sam. 23: 5. Jes. 54: 10. Luc. 1: 72, De inhoud van hetzelfde bevat alle tijdelijke, geestelijke en eeuwige zegeningen. 1 Cor. 3: 22. De Heere heeft dit verbond van genade door het eeuwig Evangelie aan Adam na de val geopenbaard. Gen. 3: 15. Daarna heeft Hij het met de naam van een Verbond en eigenschappen aan Abraham en zijn zaad bekend gemaakt, en met offeranden en het teken van de besnijdenis tot verzegeling bekrachtigd, Gen. 15 en 17. Rom. 4: 11. Aan Sinäi heeft de Heere het gemaakt met gans Israël bij de wetgeving. Hij zegt: Gij zult Mij een Priesterlijk Koningrijk en een heilig volk zijn. Ex. 19: 6 en kap. 20: 2. *Ik ben de Heere uw God.* Israël gaf aan dat verbond hun toestemming. Ex. 19: 8. Gans Juda heeft dat verbond met hun ganse harte en ziel vernieuwd. 2 Kron. 15: 12, 15.

Daarom worden zij genoemd: Zijn wijngaard, Jes. 5: 7; Zijn gemeente, Joël 2: 16; Zijn verbondsvolk, Joel 3: 25. Uit kracht van dat verbond had Israël vele voorrechten boven de Heidenen. Paulus zegt: " Welke Israëlieten zijn, welker is de aanneming tot kinderen, en de heerlijkheid en de verbonden, en de wetgeving, en de dienst Gods, en de beloftenissen." Rom. 9: 4. En wederom zegt hij: " Ik en wil niet broeders dat gij onwetende zijt, dat onze vaders allen onder de wolk waren en allen door de zee doorgestaan zijn, en allen in Mozes gedoopt zijn in de wolk en in de zee, en allen dezelve geestelijke spijs gegeten hebben en allen dezelfde geestelijke drank gedronken hebben." 1 Cor. 10: 1-4. Maar de Heilige Geest zegt: "Want die zijn niet alle Israël, die uit Israël zijn; in het merendeel van hen heeft God geen welgevallen gehad." Rom. 9: 6; 1 Cor. 10: 5. De Heere heeft menigmaal Israël bestraft, dat zij verbondsbrekers waren. Ps. 50, 78, 81. Jer. 31 en Ezech. 16. Dit baart veel donkerheid, waarom sommige schriftverklaarders, het verbond met Israël aan Sinäi voor een nationaal of volksverbond beschouwen. Maar Gods Woord leert ons het genadeverbond; de Altaar, het Wetboek en het volk werd met bloed besprengd, Ex.

24: 6-8. Paulus verklaart het: dit is het bloed des Nieuwen Testaments. Hebr. 9: 19, 20. Het genadeverbond is door de wetgeving niet krachteloos gemaakt, Gal. 3: 17. Hierin stemmen overeen: Luther, Calvijn, Olevianus, Ursinus, Owen, Brakel, enz. Israël had dat verbond toegestemd, maar het merendeel hebben 't godloos ontheilgd, of, in een werkverbond veranderd, Ps. 50: 6. Rom. 11: 6, 7. Maar dat verandert niets aan het Verbond van de genade. Het genadeverbond met Israël was omkleed met schaduwen, voorwaarden en beloften van 't land Kanaän. Daarom noemt Paulus het onder de het Nieuwe Testament een nieuw, beter en onberispelijk verbond, met betere beloftenissen, een meer geestelijke bedieningen. Ja, een *Testament*, omdat het in Christus' dood is vast gemaakt. Hebr. 8 en 9. Dit is door de geleerde Owen verklaard, Hebr. 7-9.

Is nu het ver bond in het Nieuwe Testament beter en onberispelijker, dan in het O.T.? Het Evangelie van de vervulling uitnemender dan van de beloften; dan hebben van zelf de onderdanen van Christus' Koninkrijk ook voortreffelijker voorrechten, n.l. de uitstorting van de Heilige Geest en de roeping van de Heidenen tot de bruiloft des Nieuwen Testaments. Matth. 22 en Luc. 14. Zij dragen ook voortreffelijke namen: kinderen des koninkrijks, Matth. 8: 12; gelovigen, Hand. 8: 12, 13; geheiligden, 1 Cor. 7: 12-14; huisgenoten, 2 Tim. 2: 20; gekochten 2 Petrus 2: 1. Omdat zij door de prediking van het Evangelies geroepen en door het teken des verbonds onderscheiden zijn, onder de beloften in de gemeente des Heeren leven, boven de Joden en de Turken.

Maar ach helaas! was het merendeel van Israël verbondbrekers, niet minder gaat het met de onderdanen in Christus' zichtbaar Koninkrijk. Alle onwedergeboren leden verbreken hun doopseed en belijdenis, tot verzwaring van hun oordeel, gelijk Christus ons dat duidelijk leert in Matth. 11: 20-24.

Wij hebben boven al aangetoond, de noodzakelijkheid, om de uitwendige roeping door het Evangelie van de inwendige en hemelse roeping te onderscheiden; wij moeten geen minder onderscheid maken in de *tweërlei verbondstoestemming*. Hoogberoemde mannen van onze tijd leren, dat geloof en bekering voorwaarden zijn van het genadeverbond, en dat het door ongeloof, liefdeloosheid en nalatigheid van Gods geboden verbroken kan worden. Maar dit is een vermenging, van 't werk- en genadeverbond, van Wet en Evangelie. Nee, het verbondmaken van de Heere met Zijn uitverkorenen is bij de *aanvang* een geheel eenzijdig verbond. God de Vader zegt: *Ik zal met u een eeuwig verbond maken*. Jes. 55: 3. De uitverkorenen hebben met alle Adamskinderen een verbond met de dood en een voorzichtig verdrag met de hel gemaakt, nl., om zich aan 't verbroken werkverbond vast te houden. Nu zegt de Soevereine Verbonds Jehovah: "Ulieder verbond met de dood zal teniet worden, en uw voorzichtig verdrag met de hel zal niet bestaan." Jes. 28: 15, 18. Hij roept en trekt ze inwendig door de touwen en koorden van Zijn Evangelie: "O, alle gij dorstigen, komt tot de wateren, en gij die geen geld en hebt, komt en koopt en eet, ja komt, koopt zonder de geld, en zonder de prijs wijn en melk." Jes. 55: 1. Zij ontvangen geloof en bekering, als een gift uit het genadeverbond, om de Heere de hand te geven en trouw te zweren en met hun hand te ondertekenen, *dat zij des Heeren zijn*. Zo maken zij het verbond met offeranden, gelijk dit vanouds de gewoonte was, nl. op de enige offerande van Christus. 2 Kon. 30: 8; Jes. 44: 5. Ps. 50: 5. De Heere belooft aan Zijn uitverkoren verbondsvolk, vier uitnemende verbondsgiften. Hebr. 8: 10.

1. *Ik zal Mijn wetten in hun verstand geven; nl. en gij zult de Heere kennen*. Hos. 2: 19. De ontvangen Godskennis draagt tot een merkteken, dat zij in zichzelf minder worden, als een druppel van de emmer, en als een stofke van de

weegschaal. Jes. 40: 15.

2. *En Ik zal Mijn Wetten in hun harten inschrijven*; nl. de wet des geloofs, of van de liefde, die openbaart zich in de woorden, dat zij alle roem uitsluiten, en alleen roemen in het kruis van Christus. Rom. 3: 27.
3. *En Ik zal hen tot een God zijn*. Dit is een alles in zich bevattende belofte: *Ik God, ben uw God!* Ps. 50: 7. Die met Asaf in Gods Heiligdom de kracht van heeft leren kennen, zal zich niet gelukkig schatten met zijn roeping, bekering, rechtvaardigmaking en verzekering; nee, die zegt met die Godzalige Israëliet: *Wien heb ik nevens U in de Hemel? Nevens U lust mij ook niets op van de aarde*. Ps. 73.
4. *En zij zullen Mij tot een volk zijn*. Zij dragen het livrei van Koning Jezus, door Hem geroepen tot een vrijwillig volk in heilige sieraden. Dat betekent: versiering. Een oud kerkvader zegt: 'het zijn Christus' pronkjuwelen. De Verbonds-Jehovah zet er Zijn naam op, nl. standvastige pilaren in het verdrukke Filadelfia. Openb. 3: 12.

NICOLAUS,

Maar heeft het grond in Gods Woord, dat het tegenwoordig Christendom op die uitwendige verbondsvoorrechten, alle gedoopte kinderen zalig spreken? bestaat er dan een afval van de heiligen? Leert de ervaring in het opwassen van de kinderen niet het tegendeel? Het is maar een klein kuddeke, waaraan de beloften van het genadeverbond worden toegepast. Moet de waterdoop van de vuurdoop des Heiligen Geestes niet onderscheiden worden? Matth. 3: 11.

AQUILA.

Nee, deze zaligspreking heeft in Gods Woord geen grond. Het ganse huisgezin van Abraham moest besneden worden, de verachters werden uit Israël uitgeroeid. Gen. 17: 14. Maar de uitverkorenen behoren alleen tot de kinderen van de belofte en het geestelijk zaad van Abraham. Rom. 9: 8. Gal. 4: 28. Daaraan verheerlijkt de Heere de besnijdenis des harten. Deut. 30: 6. Col. 2: 11. De doop is in de plaats van de besnijdenis gekomen. 1 Cor. 10: 4. Col. 2: 11, 12. Hierom moeten de kinderen gedoopt worden, of, de Heere zou uitdrukkelijk de kinderdoop verboden moeten hebben. De Apostelen hebben op voorgaande belijdenis des geloofs, gehele huisgezinnen gedoopt. Hand. 2: 36-39; 8: 13, 37; 16: 31-33. Zij worden door de doop van de kinderen van de ongelovigen onderscheiden en *heilig* genoemd, uit kracht van Gods Verbond. 1 Cor. 7: 14. Rom. 11: 16. Dit zag niet op het ingeplante zaligmakend geloof, of de inwendige heiligmaking des harten door de Heilige Geest, dit kan de waterdoop niet geven, maar alleen de vuurdoop van de Heilige Geest. Daarom is het diep te betreuren, dat beroemde mannen van onze tijd schrijven: "Waarlijk, men mag de doop niet laten bedienen, of men moet de hoop kunnen koesteren, dat de kinderen, die dat Heilig Sacrament ontvangen, wedergeboren zijn. Ergo. dat de kinderen bij de doop het zaad van de wedergeboorte ontvangen."

Leert Gods Woord en de ervaring van 's Heeren kinderen niet geheel het tegendeel? De Heilige Geest spreekt door Paulus: "Wij waren van nature kinderen des toorns, gelijk ook de anderen, dood in misdaden en zonden." Efeze 2. En wederom: "Zijn wij uitnemender? Ganselijk niet, want wij hebben te voren beschuldigd beide Joden en Grieken, dat ze allen onder de zonde zijn, gelijk geschreven is: daar is niemand rechtvaardig ook niet een, daar is niemand die verstandig is, daar is niemand die God zoekt, allen zijn zij afgeweken, tezamen zijn ze onnut geworden, daar is niemand die goed doet, daar is ook niet tot een toe. Hun keel is een geopend graf, met hun tongen plegen zij bedrog, slangenvien is onder de hun lippen, welker mond is vol

vervloeking en bitterheid, hun voeten zijn snel om bloed te vergieten, vernieling en ellendigheid is in hun wegen; en de weg des vredes hebben zij niet gekend; daar is geen vreze Gods voor hun ogen. Wij weten nu dat al wat de Wet zegt, zij dat spreekt tot degenen die onder de Wet zijn, opdat alle mond gestopt worde en de gehele wereld voor God verdoemelijk zij." Daarop laat de Heilige Geest volgen: *En worden om niet gerechtvaardigd.* Rom. 3: 9-24.

Dit zullen de meerderheid van Gods kinderen ondertekenen, dat zij tot op het uur der minne godloos, ja dodelijk gerust geleefd hebben. De doop verzegelt niet alle kinderen hoofd voor hoofd de genade of wedergeboorte, nee, alleen Gods verbondsbeloften aan het uitverkoren zaad. Dit is zo duidelijk verklaard door de Eerw. Comrie in de zevenden Zondag: "dat de doop niet verzegelt het onderwerpelijk geloof van de ouders, noch een geloof in die welke gedoopt worden, maar alleen Gods beloften; dat gelijk allen, die tot Adam behoren in hem verdoemd zijn, ook allen die tot Christus de tweeden Adam behoren wederom door Hem zalig worden. Deze Goddelijke Waarheid betuigen wij in de doop te geloven, daarom laten wij de kinderen dopen; deze Goddelijke Waarheid verzegelt God in en bij de doop, en vervult de belofte op Zijn tijd."

Het merendeel uiterlijke belijders laten hun kinderen dopen uit een voorouderlijk gebruik en kerkelijke gewoonte. Waarheidlievende ouders kunnen of mogen hun kinderen niet laten dopen in kerkgenootschappen, waar de leer van de twee verbonden niet zuiver geleerd wordt. Zij moeten voor Gods Alwetend aangezicht hun doopseed afleggen, *op die voorzeide leer in het doopsformulier vervat*, nl. dat alle kinderen van nature in Adam verdoemelijk zijn, en de uitverkorenen in Christus geheiligd zijn; voor dat zaad wordt het dankgebed gedaan.

De inhoud van al onze Formulieren spreekt van de levende leden van de gemeente, de bevestiging van leraren, ouderlingen en diakenen, de inzegening van het huwelijk en in het Avondmaalsformulier worden alleen begenadigden geroepen. Gelijk de Apostelen, die hebben de Zendbrieven geschreven aan de uitverkorenen in de gemeenten. Nu moesten de leden zich aan de merktekenen van Christus' leden en de eigenschappen van het geloof onderzoeken, of zij daaronder behoorden.

HET HEILIG AVONDMAAL

NICOLAUS.

Men hoort in 't algemeen dat het Avondmaal gelijk gesteld wordt met het Pascha onder de Israël. Alle uiterlijke lidmaten worden ten Avondmaal geroepen, ja, genoodzaakt; de grote menigte loopt er vrolijk en prachtig naar toe, zij leven en sterven daarop dodelijk gerust. Wie zou daarmee kunnen aanzitten en zich verbreederen?

AQUILA.

Het Pascha was voor Israël ingesteld ter gedachtenis van hun verlossingen uit Egypte. Het ganse volk moest op Gods bevel het Pascha eten, maar het Israël naar den vleese kon het niet gebruiken als een Sacrament van hun aandeel aan Christus de Borg van het genadeverbond. Israëls uitleiding uit Egypte was een voorafschaduwing voor het Israël Gods van de verlossing door Christus. De leraren of ouderlingen nemen in navolging van de Apostelen op voorgaande belijdenis lidmaten tot de gemeente aan, om toegelaten te worden tot het gebruik van het Heilig Avondmaal, gelijk blijkt uit het slot van het kort begrip; zonder de openbare bevestiging.² Dit hebben onze Vaders

---

² De openbare 'bevestiging' van belijdeniscatechisanten

afgekeurd, als vormsels uit de Roomse Kerk, maar is later onder de Haagsche Synode ingevoerd.

Maar in Gods Woord en onze Formulieren wordt scherp op zelfonderzoek en beproeving aangedrongen, gelijk ook de voorbereidingspredicatiën bevestigen, van vroegere godzalige leraren. Het is een geestelijke spijs: het vlees en is het niet nut. Joh. 6: 63. Des Heeren Woord zegt: *Die onwaardig eet en drinkt, die eet en drinkt zichzelf een oordeel, niet onderscheidende het lichaam des Heeren.* 1 Cor. 11: 29, Indien het Avondmaal naar Christus inzetting gehouden wordt, dan eten en drinken onwaardige Avondmaalgangers zichzelf een oordeel; daarom mogen de oprechten zich niet onttrekken, een heilige kerkstaat zijn wij op aarde niet te wachten, dan zal er geen tijd komen of de gemeente gevonden worden, om ten Avondmaal te kunnen gaan. Wij hebben boven reeds gezien, dat er zelfs in de beste tijden veel kaf, onkruid, dwaze maagden en levenloze ranken in de gemeente gevonden worden. Paulus bestrafte de gemeente van Corinthen, en de Zoon van God zegt dat er in de gemeente van Sardis maar weinigen waren die hare klederen niet bevlekt hadden, en de gemeente van Laodicéa was rijk en verrijkt in inbeelding. De geleerde Brakel heeft dit gegrond op Gods Woord verklaard, dat in bedorven tijden de bondszegelen niet nagelaten mogen worden; Redelijke Godsdienst, 1ste deel pag. 597-616. Maar tegen openbare zondaars, en voornamelijk tegen bekende dwaalgeesten, Titus 1: 10, daartegen moet gewaakt worden en de tucht gebruikt worden opdat Gods Verbond niet worde ontheilgd, en Zijn toorn over de ganse gemeente verwekt. Zondag 30.

NICOLAUS.

Waar worden tegenwoordig die leraren gevonden, die van de Heere geroepen en gezonden zijn, om de Bondssegelen te bedienen, bijna allen roemen in hun roeping en zending, nl. in menselijke formaliteiten en verordeningen, het werk des Heilige Geestes wordt ontkend, zij staan hun bestudeerd lesje voor te lezen, zonder de enige ontdekking, bestraffing of leringen, enkel letterschors, waarin geen geest of leven gevonden wordt.

AQUILA.

De geschriften van de leraren, van de voorgaande eeuwen, getuigen dat dezen in het koninkrijk van de Hemelen onderwezen waren, om uit hun schat nieuw en oude dingen te brengen. Matth. 13: 52. Degenen die daarmede hartelijk instemmen, treuren en weeklagen tegenwoordig dat de getrouw wachters op Sions muren ontbreken, om Nederland hun Godtergende zonden en oordelen aan te kondigen, en de helden gemist worden om het geestelijk huwelijksbed van Christus met Zijn Kerkbruid te bewaken en te beschermen met hun zwaarden tegen het verloochenen van de Goddelijke, verborgene geloofsvereniging van Christus de ware Wijnstok met al Zijn uitverkoren ranken. Ik heb al jaren godvrezende ouders horen zeggen: 'O mijn arme kinderen en ongelukkig nageslacht, tot welke verderfelijke leringen kunnen zij nog wel verleid worden.' In de laatste jaren zien wij de sterren van de hemel vallen, leraren die voor enige jaren zich aan de oude, beproefde en bevindelijke waarheid vasthielden, worden door de geest des tijds tot een nieuwmodische godsdienst verleid, en roemen en juichen mede in een historisch en formalistisch geloof. Dit hebben onze vroegere leraren al zien aan komen, een Lodensteyn, Witsius, Springmuis, Verschuur, enz., hebben al tegen de letterknechten gewaarschuwd, die Gods dienstknechten beschuldigen dat zij Gods Woord vergeestelijken. Onze tijd mag de voorgaande eeuwen te boven gaan, maar er is geen nieuws onder de zon. Elia en Micha stonden tegenover honderden leugenprofeten. Wat heeft een Jesaja, Jeremia, Ezechiël, en de Profeten geprofeteerd tegen de verleidende herders. De Zoon van God tegen de

huurlingen, en de Apostelen hadden in alle gemeenten te strijden tegen de wettische en vormelijke Joden. De verheerlijkte Immanuël heeft de strijdende Kerk haar lot op aarde aangekondigd in het Openbaringsboek: *de rook van dwalingen uit de put des afgronds zou de lucht verduisteren en sprinkhanen voortbrengen, die het volk zouden verleiden*. Openb. 9. Zo blijkt dat in vele tijdperken het getal klein is, die met zakken bekleed zijn en rouw bedrijven dat de innerlijke waarheid zo uitsterft. Zoals wij lezen van twee getuigen nl. een klein getal, zij werden gehaat en gedood, omdat zij met hun leer de mensen gepijnigd hadden. Openb. 11. En al zijn het tegenwoordig maar nachtlichtjes tegenover onze oude Godzalige leraren, de Heere zal Zijn Kerk niet zonder de dienstknechten laten. De waarachtige en getrouw Getuige heeft gezegd: *Ik ben met ulieden alle de dagen tot de voleinding van de wereld*. Amen. Matth. 28: 20. Zou het van een koning geen grote dwaasheid zijn, wetten te geven zonder de dienaren, belasten met de uitvoering? Zou koning Jezus zo dringend de Sacramenten instellen, en geen zorg dragen voor dienstknechten om dezelve te bedienen? O neen, dit zou met Zijn waarheid en beloften strijden.

Dat de oprechten in vele gemeenten treuren, dat zij naar Gods Woord geen weg geopend zien, en anderen uit vrees voor de oprechtheid huns geloofs weerhouden worden, dit is te verstaan. Maar het gebruik stoutweg bestrijden en afkeuren, en met eigen licht en wijsheid boven Gods Woord te klimmen, anderen van 's Heeren volk verachten, dit is diep te verfoeien, dat de Heere niet ongestraft zal laten. Het kan niet dan uit behoefteeloosheid aan Gods inzettingen voortkomen. Door zulke onbijbelse redeneringen wordt het gebed weggenomen, om arbeiders van de Heere des oogstes af te smeken. Matth. 9. En door eigenliefde wordt de schuld niet bij zichzelf gezocht en gevonden, om Sions rampen tot zijn klaagliederen te maken.

NICOLAUS.

Maar zulke Christenen maken door hun klaagtonen zichzelf kenbaar, dat zij van hun kerkschuld en wettische plichten nog niet zijn vrijgemaakt.

AQUILA.

Degenen die de waarheid buiten zichzelf beschouwen, kunnen zich ten allen tijde met de letter van de waarheid vrijmaken en verzekeren, maar die ogen van binnen ontvangen hebben, zien zich overal schuldig aan. De uitmuntendste kerkjuwelen waren rouwklagers en zagen zich als de grootste bedervers, zoals Ezra, David, Asaf, Heman, Jesaja, Jeremia, enz. getuigen. Dit vinden wij in 't bijzonder de afgebeeld in Ezechiël, die 390 dagen op zijn linker- en daarna 40 dagen op zijn rechterzijde moest liggen met dikke touwen gebonden, zoals de geleerde Greenhill verklaart, omdat Jeruzalems verwoesting vast besloten was, gelijk wij boven aangetoond hebben uit Jeremia 7. Ezechiël moest sober gerstebrood eten, en op een zeer onreine brandstof van drek bakken, in plaats van hout. Kap. 4. Maar ach helaas, het wetboek is in Nederland zoek geraakt; als de godvruchtige Josia's daarin horen lezen, dan zullen zij hun kleren wel scheuren en hun hart zal week worden. 2 Kon. 22. Als de Heilige Geest het paslood van de wet gebruikt, dan zien zij hun biddeloosheid, geesteloosheid en liefdeloosheid, dan roepen zij met David, of de Kerke Gods uit: "Ik heb gezondigd mijn zonde is steeds voor mij". Ps. 51. Waar het inwendig geloofsgezicht ontbreekt, dan is het maar een harteloos praten over de breuk van de Kerk. De boetpredicaties van onze vaders getuigen dat zij zichzelf schuldig kenden voor Gods aangezicht, gelijk in later tijden van de Weleerw. Ledeboer. Al zijn Gods kinderen van de verbondseis van de wet vrijgemaakt, welke inhoud is: *doe dat en gij zult leven*, zo zijn zij daartegenover een dubbele gehoorzaamheid aan de wet van de liefde schuldig uit kracht van schepping en herschepping, en om Christus inzettingen te beminnen en

om door Hem, voor Hem te leven.

NICOLAUS.

Al onttrekken wij ons in 't openbaar van alle kerkgenootschappen, daarom kunnen wij het Avondmaal wel onder de elkaar houden, en in 't verborgen geestelijk met Christus, gelijk Hij gezegd heeft. Openb. 3: 20.

AQUILA.

Wij hebben reeds aangetoond, dat de Zoon van God door zijn Alwetendheid zag, de eeuwen die nog komen zouden, Hij heeft niets voor Zijn gemeente vergeten. De Heilige Geest heeft er geen woord van opgetekend, dat leden onder de elkaar het Avondmaal mogen houden. Nee, geheel het tegendeel; tot de prediking van Gods Woord en de bediening van de Sacramenten wordt een roeping en zending vereist. Matth. 28: 19. Rom. 10: 15. De Heere zegt tot waarschuwing: Maar tevergeefs eren zij Mij lerende leringen die geboden van mensen zijn. Matth. 15: 9. Daarom, die dat durven doen of goedkeuren maken zich aan een eigenwillige godsdienst schuldig.

U spreekt van een verborgen geestelijk Avondmaal houden met Christus, Openb. 3: 20. Christus spreekt daar niet van het Sacrament des Avondmaals, maar van Zijn geestelijke gemeenschap en zalig bezoek, van Zijn bijzondere liefde en vertroosting. Het zijn wat bemoedigende, bewonderende en vertroostende woorden voor 's Heeren volk, dat de Zoon van God gezegd heeft: Ik heb grotelijks begeerd, dit Pascha met u te eten. Luc. 22: 15. Maar die het gebruik van 't Sacrament des Avondmaals in de gemeente verwerpen, zeggen door woorden en daden: "Wij begeren het niet met U te eten, wij kunnen het wel onderling, geestelijk en buiten brood en wijn houden." Ziet toe dat gij Dien die spreekt niet en verwerpt. Als u het gebruik van de Sacramenten verwerpt, dan verwerpt u de Zoon van God Zelf, die dezelve zonder de zonder de voorwaarde of uitzondering heeft ingesteld. U maakt u niet alleen voor uzelf schuldig aan de verachting van Christus' inzetten, maar u stijft ook anderen om deze te versmaden, en tot hun heidendom terug te keren. De profeten hadden in afvallige tijden en onder de overmacht van vijanden, geen vrijmoedigheid gehad om op Gods verbond en beloften te pleiten, als Israël het teken van de besnijdenis veracht had. Hierop was Daniëls smekingen gegrond, dat de Heere Zijn Verbondsvolk uit Babel mocht verlossen, Kap. 9. Zo vinden wij een onderwijzing van de Heilige Geest, voor de zwaarbeproefde, verdrukte en vervolgde Kerk: "En geeft aan het wild gedierte de ziele Uwer tortelduif niet over, de hoop uwer ellendigen, vergeet niet in eeuwigheid. Aanschouw, het verbond, Ps. 74. Moet u niet toestemmen dat uw gevoelen strijdt tegen Gods Woord, gevoelt u daarover geen beschuldiging?"

NICOLAUS.

U maakt geen onderscheid tussen degenen die nog onder de Wet leven, en die gebracht zijn, tot de vrijheid van de heerlijkheid van de kinderen Gods. Rom. 8: 21.

AQUILA.

Wij hebben al meermalen gezegd: 'dat er geen nieuws en is onder de zon.' de Formalisten bestonden al van 't begin van de wereld, maar de leer van de Nicolaiten heeft ook zijn afkomst uit het Paradijs; wij lezen 't al van Lamech Gen. 4: 19. En van Ezau die het recht van zijn eerstgeboorte verkocht, door Curtenius verklaard uit Hebr. 12: 16. Daarover worstelden Jacob en Ezau al voordat zij geboren waren. Gen. 25. Het misbruik van de leer van de Christelijke vrijheid, klimt met trappen op en verdeelt zich in leer en wandel uiteenlopend, maar zij bestrijden allen Gods inzetten. Zij hebben altijd geweigerd in geschriften voor hun gevoelen uit te komen, hetgeen hen in vroegere jaren en ook tegenwoordig menigmaal verzocht is geworden. De Zoon van

God zegt: "Die kwaad doet haat het licht, maar die de Waarheid doet komt tot het licht." Joh. 3: 20, 21.

DE RECHTVAARDIGMAKING NIET VAN EEUWIGHEID

NICOLAUS.

Dit komt omdat zij ons toch niet verstaan kunnen en niet zo gerechtvaardigd en vrijgemaakt zijn.

AQUILA.

De leer van de rechtvaardigmaking is het Fundament van de eeuwige Waarheid. Luther zegt: *daarmede staat of valt de kerk*. Door alle eeuwen is daarover veel strijd geweest en misbruik van gemaakt, daarom ben ik begerig eens nader met uw gevoelens bekend te worden.

NICOLAUS.

Het merendeel, die mijn gevoelens zijn toegedaan, geloven dat de rechtvaardigmaking van eeuwigheid al geschied is.

AQUILA.

Dit gevoelens is toch geheel in strijd met Gods Woord: de uitverkorenen zijn van eeuwigheid gekenden en geliefden des Vaders, en door de Borgstelling des Zoons zijn Hem al hun erf- en dadelijke schulden toegerekend, en is Christus tot zonde gemaakt. 2 Cor. 5: 21. Daarom kon Gods rechterlijk wraakzwaard tegen Zijn Zoon ontwaken. Zach. 13: 7. Maar de uitverkorenen blijven tot in het uur van de minne in zichzelf, walgelijk, verdoemelijk en kinderen des toorns, gelijk al de anderen, gelijk wij al bewezen hebben uit Rom. 3: 9-24.

NICOLAUS.

De rechtvaardigmaking geschiedt volmaakt en geheel buiten de mens, zij worden om niet gerechtvaardigd.

AQUILA.

De toerekening van Christus gerechtigheid geschiedt volmaakt en geheel buiten de mens, de uitverkorenen worden zonder de deugd, geloof, gebed of begeerte als een godloze, louter om niet gerechtvaardigd, Rom. 3: 24; 4: 5. Maar als de Drie-enige Jehova door het levende zaad van Zijn Woord, hen in het uur van de minne levend maakt, herschept en door een verborgen geloofsvereniging met Christus de Fontein des levens verenigt, dan gaat dit niet gevoelloos buiten hen om, het bestaat niet in belijdenis en woorden, maar in kracht. Witsius noemt het geloof een Levensfontein in de ziel, uit dat levens beginsel beoefenen vele zuigelingen in de genade het geloof, dat zij niet voor geloof erkennen, omdat zij geloven moeten hetgeen zij niet willen geloven, nl. dat zij ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt zijn. Het zaligmakend geloof is geen dood of gevoelloos geloof; de gebeten Israëliet was niet zonder de pijn van de vergiftige en dodelijke slangenbeet. Hoor ook eens David Ps. 38. Heman, Ps. 88. Jeremia, kap. 4: 19. Hun klachten, tranen, smeken openbaarden hunns zielspijn en nood; de verloren zoon kon zijn honger niet langer verborgen houden. Luc. 15. Het Hemels ingeplante geloof openbaart ook zijn vrucht naar buiten. "Die Hij tevoren gekend heeft, die heeft Hij ook te voren verordineerd, de beelde Zijns Zoons gelijkvormig te zijn. Rom. 8: 29. Watson zegt: 'Iedere schakel in de gouden keten van de gelukzaligheid is met Gods heiligheid geborduurd, een heilige verkiezing, heilige roeping, heilige rechtvaardigmaking, heilige heerlijkmaking.' Het rechtvaardigmakend geloof, gaat inwendig gepaard met hartreinigende genade, van zielsdroefheid en

boetvaardigheid. Christus leeft in Zijn volk, maar het vertoont ook zijn vrucht naar buiten, zij worden daardoor kenbaar als lichten in de wereld. Als het genadewerk buiten de mens blijft, waaraan zou zich Gods volk dan moeten beproeven? En dan kunnen stoute zondaars, Sabbatschenders, verachters van Gods wet en inzettingen, even goed roemen in hun rechtvaardigmaking en zich Gods beloften toe-eigenen.

NICOLAUS.

U spreekt zo algemeen, er zijn toch trappen in de rechtvaardiging, dat de een boven de ander gerechtvaardigd wordt?

AQUILA.

Er bestaan geen trappen in de rechtvaardiging; dat zou strijden tegen het volmaakte huishoudelijke werk van de Heilige Drieëenheid. God de Vader rekent sommigen geen volmaakter kwitantie toe, en anderen van Zijn kinderen een minder volmaakte. De Zoon van God heeft voor allen een even dure prijs betaald, 1 Cor. 6: 20; 1 Petrus 1: 18, 19. De Heilige Geest plant in allen even dierbaar geloof, daar is maar een geloof, eenmaal de heiligen overgeleverd. Petr. 1: 1. Efeze 4: 5. Judas vs. 3. Daarom neemt de kennis van Ellende, Verlossing en Dankbaarheid tegelijk een aanvang, daar kan of mag geen Persoon in de H. Drieëenheid uitgesloten worden. En de Heere kan geen onvolmaakt werk doen, maar rekent al Zijn uitverkorenen de lijdelijke en dadelijke gehoorzaamheid van Christus toe. Hiertoe stemmen overeen Luther, Calvijn, Owen, Brakel, Comrie, Holtsius, enz.

NICOLAUS.

Gods woord spreekt toch duidelijk van zuigelingen, kinderen, jongelingen, mannen en vaders in Christus; hieruit blijkt toch ontegensprekelijk dat er trappen *in* het geloof zijn.

AQUILA.

Daar zijn geen trappen *tot* het geloof, of het allerminste voorbereidend werk van de mens voor het geloof. De historische christenen plaatsen de belijdenis, of het werk van de mensen voorop. De Bijbel leert ons, dat de mens dood is in misdaden en zonden. De Heere moet eerst Zijn uitverkorenen levend maken, de levenswortel des geloofs in hen planten; de levensvrucht gaat voor de bladeren van de belijdenis. Ps. 1: 3. Onze Catechismus spreekt vooraf van de inlijving in Christus, daarna wat een Christen geloven moet tot wasdom in het geloof. Zodat *in* het geloof wel trappen bestaan.

De geestelijke wasdom is beloofd in Gods huis. Ps. 92: 14. In de beoefening van Godzaligheid en geestelijke naarstigheid, daaraan wordt de vruchtbaarheid des geloofs; toegezegd, en een ruime ingang in het eeuwig Koninkrijk onzes Heeren en Zaligmakers Jezus Christus. 2 Petrus 1. Met de inplanting van het rechtvaardigmakend geloof, gaat de winter voorbij en de bloemen worden gezien, de stem van de tortelduif wordt gehoord in het land van Immanuël. Ze zeggen: wij horen ze in onze taal de grote werken Gods spreken. Maar ook de inwendige vertroosting des Heilige Geestes. Die zalige loktijd en liefdesuitlatingen blijven onvergetelijk; het gemis doet hen van achteren met zielstranen uitroepen: "och of ik ware gelijk in de vorige maanden." Job. 29.

NICOLAUS.

Maar in de rechtvaardigmakende daad, moet men aan zijn zaligheid verloochend zijn, en niet uit eigen behoud werkzaam wezen, maar in Gods eer en besluit berusten, geen keuze meer hebben zalig of verdoemd te worden.

AQUILA.

Dit gevoelen strijdt tegen Gods Woord, de Zoon van God leert ons het tegendeel. De boetvaardige tollenaar sloeg op de borst, en betuigde daardoor dat hij rechtvaardig de eeuwige dood waardig was. Maar hij bad tegelijk: *O God, wees mij zondaar genadig.* De verslagen Pinksterlingen vraagden: *wat zullen wij doen mannen broeders?* En de stokbewaarder: *lieve Heeren wat moet ik doen opdat ik zalig worde?* Het strijdt tegen de inhoud van het Verbond der genade, God de Vader heeft Zijn volk van eeuwigheid uitverkoren tot zaligheid, Christus heeft ze gekocht en vrijgemaakt door Zijn Goddelijke offerande, de Heilige Geest bewerkt hen tot zaligheid, en plant het zaligmakend geloof in hun harten. Zij ontvangen een hartelust om de Heere in het vrije werk van de verlossing te verheerlijken. Daarom is het onmogelijk, dat zulk een eenswillendheid, een vrucht des Heilige Geestes kan zijn, die kan niets doen begeren wat met Gods besluit strijdt. Onze Heidelberger onderwijzer belijdt de eeuwige straf rechtvaardig verdiend te hebben, maar vraagt naar een middel van zaligheid. Zondag 5. Nee, dat gevoelen is afkomstig van de heilloze Antinomianen, en de dwalingen van de Labadisten. Dit is grondig weerlegd door Brakel Redelijke Godsdienst 1 deel pag. 1110, enz. Dat gevoelen komt voort, uit hoogmoed, inbeelding en vleselijke gerustheid. Als de mensen in Gods besluit moeten berusten, dan zijn alle bestraffingen tegen de zonden, en de vermaningen tot oefening van naarstigheid en godzaligheid, ten enenmale tevergeefs en vruchteloos.

NICOLAUS.

Maar wat is uw gevoelen en ondervinding dan, van de leer van de rechtvaardigmaking, zo de Heere sommigen van Zijn volk vrijmaakt, want die worden er maar weinigen gevonden.

AQUILA.

Mijn en uw gevoelen en ondervindingen kunnen falen en komen niet in aanmerking in deze eeuwige Waarheid. Wij moeten onszelf en die leer aan Gods onfeilbaar Woord toetsen en beoordelen. Het is geen historische bevassing van een verlicht verstand en oordeel, ook evenmin een overneming van horen, spreken of bestuderen in boeken. God de Vader de zegt: "Door Zijn kennis zal Mijn knecht, (nl. Christus) de Rechtvaardige velen rechtvaardig maken." Jes. 53: 11. En wederom: "Gij kinderen van Sion, verheugt u en zijt blijde in de Heere uw God; want Hij zal u geven dien Leraar der gerechtigheid." Joël 2: 23. Hij leidt Zijn volk in de leer van de twee verbonden, Rom. 5 en 1 Cor. 15. Zij worden door 't licht van de Heilige Geest in hun verbondshoofd Adam in het Paradijs geleid, gelijk Abraham tussen de stukken van de offerdieren moest doorgaan, waarin hij zag dat God hem rechtvaardig voor eeuwig kon doden, gelijk die offerdieren, zo zien de uitverkorenen dat zij in Adam met de gehele wereld verdoemelijk zijn. Dan wordt de waarheid in hun ziel bekrachtigd: "Hij voleindt een zaak en snijdt ze af in rechtvaardigheid, want de Heere zal een afgesneden zaak doen op de aarde." Rom. 9: 28. Zij komen met de koorden om de hals het heilig recht Gods toevallen, en moeten hun eeuwig doemvonniss billijken, als de Heere de aarde opende, gelijk met een Koran, Dathan en Abiram. Maar in deze heilige wanhopende staat, worden zij ingeleid in de Tweede Adam van de nooit-begonnen eeuwigheid, en in Hem sneeuw wit herschapen. Dit gaat gepaard met de Vrede Gods die alle verstand te boven gaat. Filip. 4: 7. Vrede met Hemel en aarde, ja met het gehele geschapen al. Dan ondervinden zij: *Ziet ik maak alle dingen nieuw.* Openb. 21: 5. Gelijk haar gezegend Hoofd in de Geest in Zijn Middelaarswerk is gerechtvaardigd, Jes. 50: 8 en 1 Tim. 3: 16. Alzo getuigt de Heilige Geest met hun geest dat zij kinderen Gods zijn. Rom. 8: 16. Niet in hun verstand of verbeelding, nee, in hun

geest. Nl. Ik zal hun schatkameren vervullen. Spr. 8: 21. Dan blijft er geen plaats voor het ongeloof over. Het geloof is vol geloofsvertrouwen, dat geen verdrukkingen, benauwdheid, vervolging, honger, naaktheid, gevaar of zwaard, ja niets ter wereld hen kan scheiden van de liefde Gods in Christus. Rom. 8: 35-39. De hoop smaakt de eerstelingen van de zaligheid dat zij met zielsblijdschap uitroepen: *wij zijn in hope zalig*. Rom. 8: 23, 24. De liefde drijft alle pijn en vrees buiten omdat de liefde Gods in onze harten uitgestort is door de Heilige Geest. Rom. 5: 5; 1 Joh. 4: 18. In dit zalig voorrecht verheft Paulus zich niet boven zijn medegelovigen. Hij zegt: "Wij dan gerechtvaardigd zijnde door het geloof, hebben vrede bij God door onzen Heere Jezus Christus." Rom. 5: 1. En wederom: "Voorts is mij weggelegd de kroon der rechtvaardigheid (n.l. door het verworven recht van Christus) welke mij de Heere de rechtvaardige Rechter in dien dag geven zal en niet alleen mij, maar ook allen die Zijn verschijningen lief gehad hebben." 2 Tim. 4: 8.

NICOLAUS.

Die nu zo gerechtvaardigd zijn, die zijn voor eeuwig vrijgemaakt van zonden, schuld en straf; want de genadegiften, en de roeping Gods zijn onberouwelijk. Rom. 11: 29.

AQUILA.

Wat hun staat aan de zijde Gods aangaat, dan is er voor de zuigelingen in de genade, zoomin schuld of straf, als voor de vaders. "Zo en is er dan geen verdoemenis, voor dengenen die in Christus Jezus zijn." Maar omdat velen de rechtvaardigmaking in hoogmoed of wandel misbruiken, laat de Heilige Geest erop volgen: "Die niet naar het vlees wandelen maar naar de geest", Rom. 8: 1. De vrucht moet de echtheid openbaar maken, en die maakt zich kenbaar in en door de eigenschappen des geloofs, nl. in de behoefte aan een dagelijkse rechtvaardigmaking van de smet van de zonde. Dit werd aan de kinderen van Sion, tot hun verheuging beloofd, dat zij die Leraar ter gerechtigheid zouden ontvangen; niet *ván* maar *ter* gerechtigheid, om hen te onderwijzen, gelijk wij dat bevestigd zien in Petrus, als een toonbeeld voor de Kerk. Hij was geheel rein naar zijn genadestaat, maar de Zoon van God zei tegen hem: "Indien Ik u de voeten niet en was (nl. van zijn dagelijkse zondige wandel) gij en hebt geen deel met Mij." Joh. 13: 8. Op deze leer hebben Christus' kruisgezanten de gemeenten onderwezen. Paulus schrijft, dat Habel, Henoch, Noach, enz. uit de vruchten van het geloof getuigenis in hun zielen ontvangen hebben, van de schuldvergevende liefde Gods. Hebr. 11. Petrus vermaant de gelovigen, om hun geloof te versieren met alle christelijke deugden, om zich daardoor te benaastigen hun roeping en verkiezing vast te maken, met belofte van een ruime ingang in het eeuwig Koninkrijk van gelukzaligheid. 2 Petrus 1. Jacobus zegt: dat het geloof zonder de werken dood is, en bewijst dat door het Exempel van de Vader der gelovigen: Abraham onze Vader is hij niet uit de werken gerechtvaardigd? Let wel, voor God was hij uit het geloof zonder de werken gerechtvaardigd om niet, Rom. 4: 3, maar in zijn eigen gemoed en voor de mensen uit de geloofsvruchten. Jac. 2: 21-23. De geestelijke krijgsknechten van Koning Jezus dragen Zijn livrei in heilige sieraden en worden versierd tot pilaren in Zijn Tempel Ps. 110. Openb. 3: 12.

NICOLAUS.

U moet onderscheid maken; allen worden niet even diep geleid, en ontvangen niet evenveel licht, geloof en verzekering van hun vrijgemaakte staat. Maar die het weten wat er gebeurd is, die vertrouwen daarop of het licht of duister is, die zijn alle bestrijdingen en ongeloof te boven.

AQUILA.

Dat de Heere sommige van zijn teerlievende kinderen meer licht, geloof en verzekering schenkt boven anderen bevestigt Gods Woord en de ervaring. Maar die getuigen het niet van zichzelf, om daarmee te pronken en zich te verheffen boven anderen. "Het koninkrijk Gods en is niet gelegen in woorden, maar in kracht." 1 Cor. 4: 20. Uit de vrucht wordt de boom gekend. Matth. 12: 33. Ik heb onderscheidene christenen gekend, die in een land van vrede een groot geloof konden bespreken, maar als hun geloof eens in het vuur van de beproeving van het schuim werd gezuiverd, dan konden zij in lichamelijke noden of zielsduisternissen, met Mozes geen geloofsvertrouwen oefenen, *als ziende de Onzienlijke*. U spreekt van een geloof dat alle bestrijdingen en ongeloof te boven is. Dit was zelfs een Abraham de vader van de gelovigen niet te boven. Van de uitmuntendste Bijbelheiligen vinden wij de meeste zielsklachten opgetekend. Die hebben in de school van de beproeving en op het pad van de verdrukking geleerd, de kracht van die Waarheid: In Uw licht zien wij het licht, Ps. 36: 10. Alle formalistische christenen kennen geen bestrijdingen of ongeloof, zomin als die bij een dode rechtvaardigmaking leven. Het geloof van de Heilige Geest ontvangen, kan buiten de invloeden van de Heilige Geest geen geloof beoefenen. En zij hebben 't licht des Geestes nodig opdat wij zouden weten de dingen die ons van God geschonken zijn. 1 Cor. 2: 12. Er bestaat een groot verschil tussen dood en leven, evenzo groot is de belijdenis van de waarheid, van het zaligmakend geloof onderscheiden. De belijders wandelen in het licht van hun eigen aangestoken vuur. Jes. 50: 11.

NICOLAUS,

Het strijdt tegen verstand en reden, te ontkennen dat er een zon bestaat, als deze door een wolk of des nachts onzichtbaar is. Ik heb met een getrouw God te doen en leef even onbekommerd en verzekerd in 't duister dan in het licht.

AQUILA.

U klimt met uw geloof nog boven de Zoon van God in de staat van Zijn vernedering; toen Hij in Zijn smart- volle duisternis uitriep: *Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?* De Bijbelheiligen hebben in zielsduisternissen en verbergingen Gods, wat getreurd en uitgeroepen: *waarom verbergt Gij U? Heere, hoe lange?* "Mijn ziel wacht op de Heere, meer dan de wachters op de morgen, de wachters op de morgen." Ps. 130: 6. De menigvuldige beloften die de Heere aan Zijn treurige Sionieten beloofd, dat hen het licht uit de duisternis zal opgaan, en dat zij in het licht van Zijn vriendelijk aangezicht zullen wandelen; daaraan hebt u dan niet de allerminste behoefte. Dat u in de natuur weet dat er een zon bestaat, als deze onzichtbaar is, daardoor geeft u duidelijk te kennen, dat u aan Christus de Zon der Gerechtigheid geen behoefte hebt, om geestelijke warmte en vruchtbaarheid van Hem te ontvangen; dat in de grond van de zaak uit eigenliefde voortvloeit, als u maar van uw staat verzekerd zijt, dan leeft u onbekommerd, hoewel de Zoon van God zegt: "Hierin is Mijn Vader verheerlijkt dat gij veel vrucht en draagt." Joh. 15: 8.

NICOLAUS.

Ik leef meer door 't geloof, en niet gelijk die ongelovige, bekommerde, twijfelende en gemoedelijke christenen.

AQUILA.

Het is van groot aanbelang, onderscheid te maken, tussen ongeloof en twijfeling in het voorwerp, of in de onderwerpen des geloofs. Gods begenadigd volk ontkent of twijfelt niet aan de algenoegzaamheid van Christus de Zon van gerechtigheid. O nee, dan schrijft de Apostel aan de strijdvolle Hebreeën: "Laat ons toegaan met een waarachtig

harte in volle verzekerdheid des geloofs", kap. 10: 22. David was bekommerd vanwege zijn zonden. Ps. 38. En de hoog-begenadigde Heman was twijfelmoedig en doodbrakende over zijn ongelijkvormigheid en onvruchtbaarheid. Ps. 88. En Paulus riep uit: "Ik ellendig mens; wie zal mij verlossen uit het lichaam dezes doods? Rom. 7: 24. En waarom? Omdat hij met zijn gemoed een vermaak had in de wet Gods, en door de wet van de zonden in zijn leden gevangen genomen werd, in de beoefening van de wet van de liefde, om Gode waarachtige dankbaarheid te bewijzen en vruchten te dragen. Daarom zegt hij, dienende Heere met alle ootmoedigheid, onder de vele tranen en vasten. De vier dieren hebben geen rust dag, en nacht, zeggende: *Heilig! heilig! heilig! is de Heere, God de Almachtige*. Openb. 4: 8.

NICOLAUS.

Ik acht dat zulke gemoedelijke Christenen niet geoefend zijn in zelfverloochening, en meer door gevoel willen leven dan door 't geloof.

AQUILA

Daar is veel gemoeds- en gevoelsleven zonder het geloof, van dromen, gezichten, visioenen, inbeeldingen, zenuwaandoeningen enz., maar het ware zaligmakend geloof kan niet buiten gevoel zijn. Dit wordt door alle historische en studiale Christenen verworpen en bespot. En waarom? Om hun eigen geloof te behouden, keuren zij het bevindelijk werk van de Heilige Geest af. De Zoon van God belooft woning in Zijn volk te maken, hen levend water en verborgen manna te geven, om het inwendige leven te verkwikken en te versterken. De Kerk riep uit: *Gij hebt vreugde in mijn hart gegeven*. Dit kan niet buiten gevoel zijn, gelijk Paulus zegt: *Ik ben met Christus gekruist, Hij leeft in Mij* De Heilige Geest bidt met onuitsprekelijke zuchtingen in de gelovigen. U spreekt van de deugd van zelfverloochening; deze kunnen wij onderscheiden, in een natuurlijke en geestelijke zelfverloochening. De natuurlijke zelfverloochening komt uit hun verstand en vleeselijke gerustheid voort; men komt boven de zonden, boven alle ootmoedigheid en zielsklachten, boven de onderhouding van Gods geboden en inzettingen, ja boven gebeden en dankzeggingen. De vormelijke en vrijgemaakte Christenen hebben in onze eeuw, een nieuw zelfverloochening uitgevonden, zij bekommeren zich niet of zij ver of nabij de Heere leven, in 't duister of licht. In één woord zij kennen geen Godsgemis noch schreeuwen naar de ontmoeting en zalige nabijheid des Heeren. Dit is een verregaande dodigheid, of een totale doodstaat.

De geestelijke zelfverloochening is een vrucht van de Heilige Geest. Zij verloochenen alle eigengerechtigheid, verstand, wil en zin, zij zijn met boetvaardigheid vervuld en met ootmoedigheid bekleed tegenover Gods hoogheid. Onder de Gods kastijdende hand vrezende zij voor opstand, bestraffen zichzelf met David: mijn ziel zwijgt Gode! Er is niets zaliger dan te kunnen zeggen: mijn ziel is als een gespeend kind in mij. Zij smeken met de discipelen: *Heere vermeerder ons het geloof*; om rechterogen, rechterhanden en -voeten nl. hun koningszonden te kruisigen en te doden, en om de Heere in bezaaide en onbezaaide landen te volgen, zo een zonnebloem, de zon volgt.

NICOLAUS.

U kent de ware zelfverloochening niet en het berusten in Gods besluit. Ik leef niet in die wettische plichten en bekommelingen, ik ben daarvan vrijgemaakt en leef op mijn staat.

AQUILA.

De Zoon van God heeft Zijn volk geleerd te bidden: *verlost ons van den Boze*. 's Heeren volk mag in onze geesteloze, dodige en verleidende dagen wel bidden, om

bewaard te blijven voor die nieuw uitgevonden zelfverloochening, geloof en staatsleven. De geachte Owen zegt: "De levende en troostvolle verzekering, daalt en rijst, naarmate hun geloofsoog duister of helder is op Christus de Zoon van de Gerechtigheid". De Zoon van God vermaant Zijn discipelen 9 á 10 maal *in Hem te blijven*. Joh. 15.

Dit heeft de Heere reeds afgebeeld in de schaduwdienst in Israëls vrijsteden. Jozua 20. De Joodse leermeesters hebben de betekenis van de namen, van de zes vrijsteden verklaard waarin voor 's Heeren volk vele geestelijke leringen verborgen liggen, over het blijven in Christus.

1. Kedes betekent: *heilig*. Door het blijven in Christus de ware Wijnstok ontvangen zij de heiligende levenssappen tot Evangelische heiligmaking, Paulus vermaant zijn geestelijke zonen Timotheüs en Titus tot negenmaal toe, om de gezonde leer te prediken, welke het kenmerk draagt, dat zij naar de godzaligheid leidt. Door de gezonde leer worden 's Heeren volk met hun ziekte bekend, gelijk David: "Mijn darmen zijn vol van verachtelijke plagen, en daar is niets geheels in mijn vlees." Ps. 38: 8. En Jesaja riep uit: "Van de voetzool af tot het hoofd toe, en is er niets geheel aan hetzelfde, maar wonden, en de striemen, en etterbuilen, die niet uitgedrukt noch verbonden en zijn, noch geen derzelve met olie verzacht is." Kap. 1: 6. De gezondsten in het geloof zijn het ziekste in zichzelf, dezulke hebben hun leven lang behoefte aan de balsem Giliads, en deszelfs Heelmeester, om de balsem in de wonden te gieten. Jer. 8: 22. Luc. 10: 34. Zij zijn voor de minste koude vatbaar en gevoelig. Daartegenover maakt een zieke leer, gezonde Christenen, zij hebben de Medicijnmeester niet van node. Matth. 9: 12.
2. Sichem betekent: *schouder*. Wij lezen Jes. 9: 5 *De heerschappij is op Zijn schouder*. Gods volk beoefent met een heilige eerbied en onderwerping Zijn heerschappij, omdat Hij als bemiddelaar de sleutel ontvangen heeft om te sluiten en dan kan niemand openen, en om te openen; en dan kan de ganse hellemacht niet sluiten. Openb. 3: 7. Hij kan door Zijn profetisch ambt alleen Gods Woord voor hen ontsluiten, door Zijn priesterlijk voorbede weg tot de genadetroon openen, en door Zijn koninklijk ambt moet Hij hun harten reinigen en vat- en ontvangbaar maken, om er Zijn wetten in te schrijven. De vormelijke en vrijgemaakte Christenen, mogen uit eigen belang enige behoefte hebben aan Christus profetisch en priesterambt, maar het allerminste niet aan Zijn koninklijk ambt tot heiligmaking, zij hebben ook tegen geen zielsvijanden te strijden. Maar hoe meer genade dat Gods volk ontvangen uit het profetisch en priesterambt van Christus, hoe onmisbaar hun het koninklijk ambt wordt. Zij leren meer een legio in- en uitwendige zielsvijanden kennen. Josefus zegt: "Dat de vuur- en wolkkolom van achteren licht gaf, maar van voren kwam er bij tijden een verschrikkelijk onweer uit", waarop gezinspeeld wordt. Ps. 18: 15 en 77: 19. Zo moet 's Heeren volk in de strijd achter hun Koning blijven en schuilen, komen zij voor Christus dan worden zij verschrikt door Gods vreselijke Majesteit en blinkende deugden, of gewond door de vurige pijlen des Satans, en niet minder door het onweer en het brandende vuur van Sinaï. Job 6: 4. Efeze 6: 16. Hebr. 12: 18.
3. Hebron betekent: *Gemeenschap*. Om door de oefening des geloofs, van hongeren en dorsten naar Christus gemeenschap. Om in Hem te blijven, kunnen zij alleen Gode vruchten dragen en in Zijn liefde blijven. De Zoon van God moest als Middelaar Zelf gehoorzaamheid beoefenen: "Indien gij Mijn geboden bewaart zo zult gij in Mijn liefde blijven, gelijkerwijs Ik de geboden Mijns Vaders bewaard

- heb, en ben in Zijn liefde gebleven."
4. Bezer betekent *Sterkte*. De sterkte van de gelovigen bestaat in hartgrondig gevoel van eigen zwakheid. 2 Cor. 12: 9, 10. Openb. 3: 8. Het zijn korte, maar veel betekenende woorden: *buiten Mij kunt gij niets doen*. 's Heeren volk komen er hun leven lang niet in uitgeleerd; zij kunnen buiten Christus geen geloof beoefenen, geen vruchten dragen, geen Gode behaaglijke gebeden betrachten, geen liefde Gods smaken, geen eerstelingen van de zaligheid ontvangen, met geen levende verzekering zich in nood en dood vertroosten. Het echte geloofsleven is een diep afhankelijk leven van Christus de Levensfontein.
  5. Ramoth, betekent: *Verhoogd*. Wij lezen dat Petrus zegt: "Zo wete dan zekerlijk, het ganse huis Israëls, dat God Hem tot een Heere en Christus gemaakt heeft." Hand. 2: 36. Hij is verhoogd aan 's Vaders rechterhand. De Hogepriester ging op de grote verzoendag in het heilige der heiligen in zijn gouden klederen, met de namen van de twaalf stammen Israëls in de Efod gegraveerd, en mocht daar niet stilstaan, om voor Jehovah's aangezicht verzoening voor Israël af te smeken. Alzo maakt Christus door het Hemels reukwerk van Zijn verdiensten en voorbedding, al de gebeden van Zijn volk voor Zijn Vader de aangenaam. Openb. 8: 3, 4. Maar zullen zij daarvan de kracht en troost genieten, dan moeten zij met hun hart geloven: wij en weten niet wat wij bidden zullen gelijk het behoort. Hoe meer Godskennis de gelovigen ontvangen, hoe meer zelfkennis zij van zichzelf krijgen, daaruit wordt de behoefte geboren, dat zij hun gebeden in geloof aan Hem opdragen. Gelijk Hij gezegd heeft: "Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u, al wat gij de Vader zult bidden in Mijn Naam dat zal Hij u geven." Joh. 16: 23.
  6. Golan, betekent: *blijdschap en ballingschap*. De geestelijke blijdschap en ballingschap strijden niet in het leven des geloofs. Hoe meer zij van de Hemel genieten, hoe meer zij zich hier vreemdelingen gevoelen en in Mesech wonen, en worden van de wereld beschouwd en gehaat gelijk bannelingen. Maar voornamelijk in zichzelf; het geestelijk leven wordt door het vlees gekweld en gevangen genomen. Hierboven komt de Heere Zijn lieve kinderen kastijden en geselen, velen zijn aan ongeloof en zielsbestrijdingen onderworpen, anderen aan uitwendig kruis, van ziekten, verdriet en bittere tegenheden, maar het zijn allen kruisdragers. Maar blijven zij door een aanklevend en beoefenend geloofsleven in Christus, gelijk de doodslager in de Vrijstad, dan genieten zij een vreugde boven koren en most, nl. de goederen van Christus' Koninkrijk, rechtvaardigheid, vrede en blijdschap door de Heilige Geest. Rom. 14: 17. En een gelovig vooruitzicht op hun eeuwig vaderland. David had zijn tranen dag en nacht tot spijs. Ps. 42. En Jeremia zegt: mijn verkwikking is in droefenis. Kap. 8: 18. Bernardus zegt: 'Regen en zonneschijn strijden in de natuur niet, evenmin in 't geestelijke leven; de tranenwijn overtreft de kostbaarste wijn op aarde'. De Zoon van God zegt: dat de armen van geest, de treurigen, de hongerenden en de dorstenden zalig zijn.

NICOLAUS.

U zult mij door al uw bewijzen niet overreden, om mijn gevoelens af te keuren, ik kan mij met al die wetpredikers en vormelijke Christenen niet verenigen die zijn niet vrijgemaakt. Gods Woord leert mij: "Staat dan in de vrijheid, met welke ons Christus heeft vrijgemaakt, en wordt niet wederom met het juk van dienstbaarheid bevangen." Gal. 5: 1.

AQUILA.

Niemand zal zich door mensen laten overtuigen, en het allerminste degenen, die van uw gevoelens zijn, omdat u met uw verstand boven Gods Woord klimt, en u boven de

Bijbelheiligen plaatst. Om u te overreden zal de kracht van de Heilige Geest vereist worden. Dat ge u niet verenigen kunt met de Wetpredikers, die de mensen op deugden, plichten, Avondmaalgan en kerkijver de Hemel beloven, dit stemt Gods volk u hartelijk toe. Maar die vrijgemaakte Christenen hebben ten alle tijde Gods knechten daarmee beschuldigd, die op een tere consciëntie en de Evangelische heiligmaking aandringen, en op de gehoorzaamheid van Christus inzetten. En dat ge u niet verenigen kunt met de vormelijke Christenen, die het kerken-bouwen, gemeenten stichten, zendelingfeesten, jongelingsverenigingen enz. voor bloei en vooruitgang houden, dit zullen vele uiterlijke lidmaten u toestemmen, hoeveel te meer Gods volk. Die Sions breuk zien en betreuren getuigen uit een mond, dat die groter en breder is dan de Oceaan, omdat de geestelijke en bevindelijke Waarheid van jaar tot jaar uitsterft, en een voorwerpelijke letterschors de overhand neemt, waar alle uiterlijke belijders gelovige Christenen gemaakt worden. Daarom weent het geestelijke Sion als zij aan de oude Tempel in Nederland gedenken, en kunnen geen lied mee zingen; hun tong kleeft aan hun gehemelte, waar de menigte met grote vreugde juicht, dat hun stem van verre gehoord wordt, gelijk het wedergekeerde Juda uit Babel, Ezra 3.

Maar het is van groot aanbelang uit Gods Woord te bewijzen, dat een orthodoxe belijdenis het hart des mensen niet verandert of vernieuwt. De dwaze maagden met haar rechtzinnige lampen, en de vrijgemaakte Christenen van de wet, leven gelijk alle onherboren Adamskinderen in het Werkverbond. Zij beloven zich vrijheid daar zijzelf dienstknechten van de zonde zijn, 2 Petr. 2: 19. Want degenen die met Paulus door de Wet aan de Wet gestorven zijn, die leven Gode. Gal. 2: 19. Die komen in de zielzaligende banden van het Evangelie. En hoe meer inwendige lust en vermaak zij hebben in de Liefdewet Gods, hoe ootmoediger en kleiner zij in zichzelf worden; omdat zij maar een klein beginseltje van deze gehoorzaamheid beoefenen. De Heere oefent geen rechterlijke toorn over de zonden en nalatigheid van Zijn volk, maar wel een Vaderlijke tucht en geestelijke censuur in hun zielen. Dit maakt hun de zonde bitter, zij kunnen onder de Gods gramschap niet getroost leven, zij kunnen het zich niet toe-eigenen, dat Bernardus zegt: "Dat God het meest vergramd is, als Hij niet gram Zich over de zonde van Zijn volk betoont." De Zoon van God riep onder de drieurige duisternis uit: *Mijn God! Mijn God! waarom hebt Gij Mij verlaten?* Dit was zijn Goddelijke alwetendheid wel bekend, maar Hij heeft voor Zijn volk een exempel nagelaten, om onder de Godsverlatingen te vragen naar het waarom? Zij moeten hun lijdend Hoofd gelijkvormig gemaakt worden. Als de Heere eens de kracht van Zijn belofte aan hun verheerlijkt: *Zo wanneer Ik van de aarde zal verhoogd zijn, zal ik ze allen tot Mij trekken*, nl. dat zij met hun zonden Christus' handen en voeten doornageld en Zijn zijde doorstoken hebben. O, dan gaan er wat zwaarden door hun ziel, gelijk de kerk in Maria is afgebeeld; zij had haar God en Zaligmaker gekruist. Het gelovig aanschouwen van dat Lam Gods, doet de ziel uitroepen: hoedanig behoorde ik te zijn in heilige wandel en godzaligheid. Daarom stemt Gods volk hartelijk met onze Catechismus in: "Dat het onmogelijk is, die Christus door een waarachtig geloof ingeplant is, niet zouden voortbrengen vruchten van dankbaarheid, en geenszins zorgeloze en goddeloze mensen maakt."

In uw aangehaalde bewijsplaats, Gal. 5: 1. Spreekt de Apostel over de vrijheid van de Evangeliekerk van het Nieuwe Testament, van het juk van ceremoniën. Hij laat er vers 13 op volgen: "Gebruikt de vrijheid niet tot een oorzaak voor het vlees, maar dient elkander door de liefde."

Ik heb van jongs af, maar vooral in de laatste jaren, zoveel aanschouwd en gehoord, van die Christelijke vrijheid, maar 't is in de grond vleselijke gerustheid, dat het een

verleidende zielsverderfelijke leer is. In de ervaring ziet men bij velen dat gevoelen langzaam aangroeien, en in zeer verschillende bijpaden uiteenlopen, zo in leer als wandel. De beminnaars van de oude en in het vuur beproefde waarheid, mogen in onze geesteloze dagen wel met de gehele wapenrusting gewapend zijn, om met alle biddingen en smekingen te waken tegen de listige omleidingen van de duivel.

Het staat tot waarschuwing voor 's Heeren volk opgetekend, dat de Zoon van God, het Hoofd van de Kerk driemaal in de woestijn verzocht werd van de duivel tot ongeloof en waangeloof.

1. Toen Christus hongerde in de woestijn, verzocht de duivel Hem tot ongeloof: *Indien Gij de Zoon van God zijt*, indien dat waar is, *zeg dan dat deze stenen broden worden*, nl. om Zichzelf door waangeloof buiten Zijn Vader van brood te verzorgen. Gods armgemaakte volk dwalen in een woestijn van honger, dorst en zielsbenauwdheid, Ps. 107: 5. 'Nee, zegt des duivels ongeloof, zo arm zijn Gods kinderen niet, u moet Jezus en de belofte uit het Woord aannemen.' Duizenden volgen dat waangeloof op en leven alle dagen vrolijk en prachtig. Met ongeloof en waangeloof heeft de duivel Adam in het paradijs overwonnen, om hem onafhankelijk van de Heere te maken en zichzelf te redden. Daarom is het geen wonder dat vele Christenen met hun rechtvaardigmakend geloof rijk en verrijkt worden. De Zoon van God zegt: Gij weet niet dat u zijt ellendig, jammerlijk, arm, blind en naakt. De Heilige Geest zegt: "O, gij die nu in de Libanon woont, en in de cederen nestelt, hoe begenadigd zult u zijn, als u de smarten zullen aankomen, het wee als van een barende vrouw." Jer. 22, 23.
2. De duivel verzocht Christus tot ongeloof, ja heimelijk tot zelfmoord: *werp Uzelf nederwaarts*, en tegelijk tot waangeloof, om door een wonder voor de ware Messias Zich kenbaar te maken. Christus beproefde leden zijn aan deze vurige pijlen des satans onderworpen, om hen naar ziel of lichaam wanhopend en moedeloos te maken. Mislukt dat, dan tot waangeloof, om door een verstandelijk beredeneerd geloof alle bergen van zonden, ongeloof, bestrijdingen en bekommernissen te verzetten. Onze eeuw is vol van wondergeloof. Velen komen boven Gods Woord en inzettingen, anderen ontvangen buitengewoon licht en hoge verbeeldingen, spotten met de klachten van de Bijbelheiligen, en derden komen bóven bidden en danken, ja boven de zonden. Ze zeggen: *Laat ons het kwade doen, opdat het goede daaruit kome* ... welker verdoemenis rechtvaardig is, Rom. 3: 8; 6: 1, 2. En het Mirakelgeloof gaat zover, dat zij het alles voor echt geloof optekenen en in rekening brengen, Matth. 7: 22.
3. Eindelijk verzocht de duivel Christus tot ongeloof: *indien Gij mij zult aanbidden*, én tot waangeloof, alle de koninkrijken van de wereld zal ik U geven. Het duivels ongeloof raad het volk aan, om de tijdgeest te aanbidden, gelijk Jezus' bruid, om haar rok uit te trekken en te verruilen. Nl. de leer van de verkiesing, voor het ruime aanbod van het Evangelie; de doodstaat van de mens, voor de plicht des geloofs; het biddend uitzien en wachten, voor een Agrippa's verzekering; het schreeuwen en dorsten naar de levendige God, voor een onbekommerd staatsleven; de oefening tot Godzaligheid, voor de Christelijke vrijheid; die ouderwetse stijfheid, voor het eerbiedigen van alle godsdiensten; eindelijk het liefdeloos veroordelen, om alle kerkleden te groeten voor broeders en zusters in de Heere. Dán worden hun voeten gewassen van haat en smaad. Dan komt de duivel met het waangeloof, en

beloofd hen vrienden, eer en fortuin in de wereld. O, wie zou er van Jacob overblijven? Maar driewerf welgelukzalig, de Zoon van God heeft door de kracht van Zijn tweesnijdend zwaard, al de vervalste instrumenten des satans voor Zijn volk krachteloos gemaakt. Dit is vroeger door mij uitgebreid in "Messias Heerlijkheid."

De weinigen in Sardis, die hun klederen niet bevlekt hebben, met de leer van de Formalisten en vrijgemaakte Christenen, zien een zeer donkere toekomst tegen. De mogendheden van de wereld maken alle dodelijke wapenen gereed, om Europa tot een bloedblad te maken, en naar aller verwachting dat het bloed van de martelaren de waarheid zal doen herleven.

Door alle eeuwen heeft de Heere Zijn Sion gebouwd in barensweeën en noodgeschrei, gelijk de hinden haar jonge baren in arbeid en smart, Job. 39: 4-6. Men zegt dat de steen Chrysopraas zijn schitterendste glans vertoont in de donkerste nachten, Openb. 21: 20. De straten en grachten worden in benauwde tijden gebouwd, Dan. 9: 25.

De Jehu's ijveren voor een zichtbare godsdienst, in namen en kerkvormen, om eigen eer en gewin, maar het allerminste niet voor de innerlijke waarheid en Godsvrucht. Daarom kunnen zij in een land van vrede gemakkelijk samen bouwen, zonder de strijd; de sterkgewapende houdt alles in vrede. Lukas 11: 21.

De verdrukte Sionieten worden door onweder samen gedreven, om geen vleselijke, maar geestelijke gemeenschap der heiligen te oefenen. Christus bidt alleen voor Zijn uitverkoren volk: *opdat zij alle één zijn*. Joh. 17: 20, 21. Maar die leer vindt veel tegenstand. Gelukkig dat de Zoon van God zelf een exempel voor Zijn volk heeft nagelaten. Hij heeft in Zijn Bergrede en gelijkenissen bevindelijk gepredikt, en door kenmerken en eigenschappen het inwendige werk Gods in de harten van Zijn volk duidelijk voorgesteld. Hij heeft een juiste scheidslijn getrokken, de besneden Joden, de godsdienstige Farizeeën, de dwaze maagden met haar belijdenis en verzekerd geloof werden allen door Hem buitengesloten, die nu allen ruim naar de Hemel gaan.

Geen wonder dat de Schriftgeleerden bittere vijanden van Christus leer waren. De wijsheid van onze verlichte eeuw zegt: 't is een verouderde leer en dat hongerige, dorstige en uitgeteerde volk heeft maar een ziekelijk geloof.' O, wat zal die eeuwigheid openbaren!

Maar welgelukzalig zijn de inwoners in de stad Gods. De Heere noemt die Zijn geliefde stad. Openb. 20: 9, waarin Zijn geliefde kinderen wonen. Een stad van Waarheid. Zach. 8: 3, waarin Hij Zijn eeuwige Waarheid bewaart. Daarom zegt de Heere: Zet uw hart (nl. vertrouwen) op haar vesting. Dat de getrouwe Verbonds-Jehovah een vurige muur rondom dezelve is. Laat de wateren maar bruisen, van vervolgingen, ketterijen en verleidingen, dat haar Fondamenten daveren. Geen nood, de beekjes uit de kristallijnen rivier van God Drie-enig, verblijden de stad Gods, de woning des Allerhoogsten. Dat zijn die onderwijzende zielreinigende, vruchtbaarmakende, vertroostende en verzekerende wateren des Heilige Geestes. Dan roepen de inwoners gelovig uit: "De Heere van de heirscharen is met ons, de God Jacobs is ons een hoog vertrek, Sela! Deze God is onze God eeuwig en altoos. Hij zal ons geleiden tot van de dood toe." Ps. 46 en 48.

Ik eindig met heilbede, dat de Heere Zijn beloften eens mag komen vervullen: *"Maar over het huis Davids en over de inwoners van Jeruzalem, zal Ik uitstorten de Geest van genade en van gebeden." Dat de lang verwachtte tijd mag aanbreken van Israëls bekering! De Verlosser zal uit Sion komen, en zal de goddeloosheden afwenden van Jacob. Haar aanneming zal wezen het leven uit de doden. Dan zal zich Jacob verheugen, Israël zal verblijd zijn.* Ps. 14: 7.